

Päiväys

7.7.2026

Diaarinumero

1002/03.04.04.04.19/2025

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

7.7.2026

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **14.7.2026**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 7.7.2026 nro 908/2026, valitus ympäristölupa-asiassa, Sotkamo.

Luvan hakija

Terrafame Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **7.7.2026 – 13.8.2026**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://tuomioistuimet.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **13.8.2026**.

7.7.2026

Dnro 1002/03.04.04.04.19/2025

Asia	Valitus ympäristölupa-asiassa
Valittajat	Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys ry, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry ja Vesiluonnon Puolesta ry
Luvan hakija	Terrafame Oy
Päätös, josta valitetaan	

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 18.6.2025 numero 87/2025

Asian taustaa

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 29.6.2023 päätöksellään numero 107/2023 myöntänyt Terrafame Oy:lle määräaikaisen ympäristöluvan Sotkamossa ja Kajaanissa sijaitsevan Talvivaaran kaivospiirin alueelle sijoittuvan suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen, sivukivialue KL1, rakentamiselle ja käytölle ja sivukivialueeseen liittyville muille toiminnoille sekä Rajasuon tilapäisen maankaatopaikan rakentamiselle ja käytölle. Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta.

Päätöksessä on annettu lupamääräykset 1–47, joista lupamääräykset 14, 15, 20, 36 ja 46 kuuluvat valituksenalaisessa asiassa merkityksellisiltä osin seuraavasti:

14. Sivukivialue KL1 luokitellaan lohkojen 1–6 osalta suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi kaivannaisjätteen jätealueeksi.

Sivukivialueen KL1 lohkoille 1–6 saadaan sijoittaa toiminnassa muodostuvia sivukiviä ja muuta hyödyntämiseen kelpaamatonta louhetta ja kaivosalueelta poistettavia, pilaantuneita maa-aineksia ja maa-aineksia, jotka sisältävät vaarallisia aineita (jätenumerot 01 01 01, 01 01 01*, 01 01 02, 17 05 03* tai 17 05 04) sekä louhinnan räjäytystoiminnan yhteydessä sivukiven sekaan jäävän panostusmateriaalin.

Luvan saajan on suunniteltava ja toteutettava lohkojen 1–6 täyttötoiminto siten, että ympäristöluvan mukaisella rakenteella sulkematta olevan jätealueen laajuus on joka tilanteessa enintään 100 hehtaaria.

Sivukivialueen KL1 lohko 7 luokitellaan muuksi kaivannaisjätteen jätealueeksi, jonne saa sijoittaa vain happoa muodostamatonta kiilleliusketta (jätenumero 01 01 01).

Sivukivialueen KL1 täyttötaso saa olla enintään N60 +330 m.

15. Sivukivialueen KL1 lohkojen 1–6 pohjarakenteet on tehtävä siten, että sen pohjarakenne louhepenkereen tai moreenimaan päällä muodostuu vähintään seuraavista rakenteista ylhäältä alaspäin:

- Sivukivitäyttö
- Louhe 0/600 1 500 mm
- Suojakerros sivukivestä 0/200 500 mm
- Suojakerros kiilleliuskeesta KaM 0/12 150 mm
- Suodatinkangas, geotekstiili 1 200 g/m²
- HDPE-kalvo, 2,0 mm
- Bentoniittimatto, jossa bentoniitin massa on > 6 kg/m² ja vedenläpäisevyys $k \leq 1 \cdot 10^{-11}$ m/s
- Kallioleikkauksessa suojakerros kiilleliuskeesta KaM 0/12 tai KaM 0/16, 100 mm ja kalliopinnan irtilouhinta ja kiilaus KaM 0/90
- Moreenialueella tasalaatuistettu ja tiivistetty moreenipohja

20. Sivukivialueella KL1 lohkoilla 1–6 muodostuvat suotovedet on kerättävä jätetäytön pohjan muotoilun jälkeen altaisiin DP8 ja DP9. Altaista vedet on johdettava edelleen MP1 altaan ja pumppaamon kautta ensisijaisesti prosessivedeksi liuotuskiertoon tai käsiteltäväksi keskuspuhdistamolle.

Altailta DP8 ja DP9 altaaseen MP1 johdettavien maanalaisen putkilinjan kaivantoon on asennettava vuotojen havaitsemisjärjestelmä. Järjestelmä on pidettävä jatkuvasti kunnossa ja toiminnassa.

Pohjarakenteen alapuolisten kuivatusojien vedet on johdettava pumppauskaivojen kautta veden laadun mukaisesti käsittelyyn tai maastoon.

36. Luvan saajan on jätettävä hakemusasiana Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle vuoden 2024 loppuun mennessä riskinarvioon ja sulkemisen jälkeiseen pitkän aikavälin vaikutustarkasteluun perustuva sulkemissuunnitelma, johon on yhdistetty myös sivukivialueen KL1 ja maanlajitusalueen sulkemissuunnitelma ja uusi jätehuoltosuunnitelma.

Aluehallintovirasto voi täsmentää sulkemista koskevia lupamääräyksiä tai täydentää lupaa uuden sulkemissuunnitelman ja jätehuoltosuunnitelman perusteella.

46.

Terrafame Oy:n on asetettava ennen lohkoilla 1–6 täyttötoiminnon aloittamista 22 500 000 euron suuruinen jätteen käsittelytoiminnan vakuus sivukivialueen KL1 lohkojen 1–6 asianmukaisen käytön, tarkkailun ja toiminnan lopettamisen ja sen jälkeen tarvittavien toimien sekä toiminnan jälkeisen tarkkailun varmistamiseksi.

Vakuus muodostuu seuraavasti:

	Vakuus, euroa (sis. ALV 24 %)
Sivukivialueen KL1 lohkojen 1–6 sulkeminen	17 500 000
Sivukivialueen KL1 lohkon 7 sulkeminen	2 000 000
Sivukivialueen suotovesien käsittely ja tarkkailu sulkemisen ja jälkihoitovaiheen aikana	5 000 000

Vakuus on tarkistettava vuosittain tammikuun aikana. Vakuuden on tuolloin vastattava käytössä olevien ja samana vuonna käyttöön otettavan suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan (lohkot 1–6) ja muun kaivannaisjätteen (lohko 7) jätealueen vakuuteen laskettuja toimenpiteitä.

Vakuutta on tarkistettava lohkojen 1–6 osalta 35 €/lla (alv 24 %) ja lohkon 7 osalta 10 €/lla (alv 24 %) jokaista sivukiven jätealueen KL1 käytössä olevaa pinta-alaneliometriä kohden, jolle ei ole tehty sulkemistoimenpiteitä ja sulkematta oleva pinta-ala ylittää seuraavassa virkkeessä mainitun kokonaisalan. Tässä vaiheessa vakuus koskee lohkojen 1–6 osalta 50 hehtaarin ja lohkon 7 osalta 20 hehtaarin kokoisen alueen rakentamista ja käyttöä.

Luvan voimassaolo

Lupa on voimassa 31.3.2030 saakka.

Jos toiminnanharjoittaja aikoo jatkaa toimintaansa edellä mainitun voimassaoloajan jälkeen, on aluehallintoviraston päätös voimassa mainitun ajankohdan jälkeen siihen saakka, kunnes toiminnanharjoittajan viimeistään 31.3.2029 vireille panema uutta ympäristölupaa koskeva lupahakemus on lainvoimaisella tai täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä ratkaistu.

Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisu kaivannaisjätealueen KL1 perustamisesta

Vaasan hallinto-oikeus on 19.12.2024 antamallaan päätöksellä numero 1739/2024 kumonnut aluehallintoviraston päätöksen ja hylännyt Terrafame

Oy:n hakemuksen sivukivialueen KL1 lohkoja 1, 2 ja 4 koskevilta osin sekä muuttanut aluehallintoviraston päätöksen lupamääräyksiä 14, 15, 20, 21, 46 ja ympäristölupapäätöksen voimassaoloa koskevaa määräystä.

Muutetut lupamääräykset 14, 15, 20 ja 46 valituksenalaisessa asiassa merkityksellisiltä osin sekä ympäristölupapäätöksen voimassaoloa koskevan määräyksen kaksi ensimmäistä kappaletta kuuluvat seuraavasti (*muutokset kursivilla*):

14. Sivukivialue KL1 luokitellaan lohkojen 3, 5 ja 6 osalta suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi kaivannaisjätteen jätealueeksi.

Sivukivialueen KL1 lohkoille 3, 5 ja 6 saadaan sijoittaa toiminnassa muodostuvia sivukiviä ja muuta hyödyntämiseen kelpaamatonta louhetta ja kaivosalueelta poistettavia, pilaantuneita maa-aineksia ja maa-aineksia, jotka sisältävät vaarallisia aineita (jätenumerot 01 01 01, 01 01 01*, 01 01 02, 17 05 03* tai 17 05 04) sekä louhinnan räjäytystoiminnan yhteydessä sivukiven sekaan jäävän panostusmateriaalin.

Luvan saajan on suunniteltava ja toteutettava lohkojen 3, 5 ja 6 täyttötoiminto siten, että ympäristöluvan mukaisella rakenteella sulkematta olevan jätealueen laajuus on joka tilanteessa enintään 100 hehtaaria.

Sivukivialueen KL1 lohko 7 luokitellaan muuksi kaivannaisjätteen jätealueeksi, jonne saa sijoittaa vain happoa muodostamatonta kiilleliusketta (jätenumero 01 01 01).

Sivukivialueen KL1 täyttötaso saa olla enintään N60 +330 m.

15. Sivukivialueen KL1 lohkojen 3, 5 ja 6 pohjarakenteet on tehtävä siten, että sen pohjarakenne louhepenkereen tai moreeninimaan päällä muodostuu vähintään seuraavista rakenteista ylhäältä alaspäin:

- Sivukivitäyttö
- Louhe 0/600 1 500 mm
- Suojakerros sivukivestä 0/200 500 mm
- Suojakerros kiilleliuskeesta KaM 0/12 150 mm
- Suodatinkangas, geotekstiili 1 200 g/m²
- HDPE-kalvo, 2,0 mm
- Bentoniittimatto, jossa bentoniitin massa on > 6 kg/m² ja vedenläpäisevyys $k \leq 1 \cdot 10^{-11}$ m/s
- Suojakerros, kalliomurske raekooltaan 0/16 mm 100 mm
- Kiilauskerros, kalliomurske raekooltaan 0/63 mm 150 mm
- Louhe 0–600 mm 1 500 mm
- Suojakerros seulottua sivukiveä 0–200 mm 500 mm
- Seulottua purkumalmimursketta 0–12 mm tai kalliomursketta 0–12 mm 300 mm
- Suodatinkangas, geotekstiili 1 200 g/m²
- HDPE-kalvo 2,0 mm

- *Bentoniittimatto, jossa bentoniitin massa on $> 6 \text{ kg/m}^2$ ja vedenläpäisevyys $k \leq 1 \cdot 10^{-11} \text{ m/s}$*
- *Tiivistetty pohjamoreeni tai*
- *Suojakerros KaM 0–16 mm 100 mm*
- *Kiilauskerros KaM 0–63 mm 150 mm*
- *Louhepengeri*

Kaksinkertaisen kalvorakenteen väliin on rakennettava vuotojen havaitsemis- ja keräyskerros.

20. Sivukivialueella KL1 lohkoilla 3, 5 ja 6 muodostuvat suotovedet on kerättävä jätetäytön pohjan muotoilun jälkeen altaisiin DP8 ja DP9. Altaista vedet on johdettava edelleen MP1 altaan ja pumppaamon kautta ensisijaisesti prosessivedeksi liuotuskiertoon tai käsiteltäväksi keskuspuhdistamolle.

Altailta DP8 ja DP9 altaaseen MP1 johdettavien maanalaisen putkilinjan kaivantoon on asennettava vuotojen havaitsemisjärjestelmä. Järjestelmä on pidettävä jatkuvasti kunnossa ja toiminnassa.

Pohjarakenteen alapuolisten kuivatusojien vedet on johdettava pumppauskaivojen kautta veden laadun mukaisesti käsittelyyn tai maastoon.

46.

Terrafame Oy:n on asetettava ennen lohkoilla 3, 5 ja 6 täyttötoiminnon aloittamista 22 500 000 euron suuruinen jätteen käsittelytoiminnan vakuus sivukivialueen KL1 lohkojen 3, 5 ja 6 asianmukaisen käytön, tarkkailun ja toiminnan lopettamisen ja sen jälkeen tarvittavien toimien sekä toiminnan jälkeisen tarkkailun varmistamiseksi.

Vakuus muodostuu seuraavasti:

	Vakuus, euroa (sis. ALV 24 %)
Sivukivialueen KL1 lohkojen 3, 5 ja 6 sulkeminen	17 500 000
Sivukivialueen KL1 lohkon 7 sulkeminen	2 000 000
Sivukivialueen suotovesien käsittely ja tarkkailu sulkemisen ja jälkihoitovaiheen aikana	5 000 000

Vakuus on tarkistettava vuosittain tammikuun aikana. Vakuuden on tuolloin vastattava käytössä olevien ja samana vuonna käyttöön otettavan suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan (lohkot 3, 5 ja 6) ja muun kaivannaisjätteen (lohko 7) jätealueen vakuuteen laskettuja toimenpiteitä.

Vakuutta on tarkistettava lohkojen 3, 5 ja 6 osalta 35 €:lla (alv 24 %) ja lohkon 7 osalta 10 €:lla (alv 24 %) jokaista sivukiven jätealueen KL1 käytössä olevaa pinta-alaneliometriä kohden, jolle ei ole tehty sulkemistoimenpiteitä ja sulkematta oleva pinta-ala ylittää seuraavassa virkkeessä mainitun kokonaisalan. Tässä vaiheessa vakuus koskee lohkojen 3, 5 ja 6 osalta 50 hehtaarin ja lohkon 7 osalta 20 hehtaarin kokoisen alueen rakentamista ja käyttöä.

Ympäristöluvan voimassaolo

Päätös on voimassa 31.12.2028 saakka.

Jos toiminnanharjoittaja aikoo jatkaa toimintaansa voimassaoloajan jälkeen, on tämä päätös voimassa mainitun ajankohdan jälkeen siihen saakka, kunnes toiminnanharjoittajan viimeistään 30.6.2027 vireille panema uutta ympäristölupaa koskeva lupahakemus on lainvoimaisella tai täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä ratkaistu.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut kaivannaisjätealueen KL1 perustamisesta

Korkein hallinto-oikeus on valituksenalaisen päätöksen antamisen jälkeen 23.6.2025 välipäätöksellään numero 1489/2025 antanut seuraavan väliaikaisen täytäntöönpanomääräyksen: Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöstä 29.6.2023 numero 107/2023 voidaan noudattaa siltä osin, kuin sillä on myönnetty ympäristölupa rakentaa sivukivialueen KL1 lohko 2.

Täytäntöönpanomääräys ei koske lohkon 2 käyttöönottoa.

Korkein hallinto-oikeus on valituksenalaisen päätöksen antamisen jälkeen 12.2.2026 päätöksellään numero 367/2026 kumonnut hallinto-oikeuden päätöksen sivukivialueen KL1 lohkoa 2 koskevilta osin ja saattanut aluehallintoviraston päätöksen myöntää lupa lohkolle 2 voimaan.

Ratkaisun seurauksena lupamääräyksiin 14, 20 ja 46 on lisätty maininta lohkoista 2 hallinto-oikeuden päätöksessä olleiden lohkojen 3, 5 ja 6 lisäksi.

Sivukivialueen KL1 pohjarakenteita koskeva lupamääräys on muutettu kuulumaan valituksenalaisessa asiassa merkityksellisiltä osin seuraavasti (muutokset *kursiivilla*):

15. Sivukivialueen KL1 lohkojen 2, 3, 5 ja 6 pohjarakenteet on tehtävä siten, että sen pohjarakenne louhepenkereen tai moreenimaan päällä muodostuu vähintään seuraavista rakenteista ylhäältä alaspäin:

- Sivukivitäyttö
- Louhe 0/600 1 500 mm
- Suojakerros sivukivestä 0/200 500 mm

- Suojakerros kiilleliuskeesta KaM 0/12 150 mm
- Suodatinkangas, geotekstiili 1 200 g/m²
- HDPE-kalvo, 2,0 mm
- Bentoniittimatto, jossa bentoniitin massa on > 6 kg/m² ja vedenläpäisevyys $k \leq 1 \cdot 10^{-11}$ m/s
- Kallioleikkauksessa suojakerros kiilleliuskeesta KaM 0/12 tai KaM 0/16, 100 mm ja kalliopinnan irtilouhinta ja kiilaus KaM 0/90
- Moreenialueella tasalaatuistettu ja tiivistetty moreenipohja

Edellä mainittu rakenne on toteutettava siten, että se täyttää kaksoisyhdistelmä rakenteen vaatimukset. Rakenteeseen voi sisältyä esimerkiksi kaksi geomembraania (kuten HDPE-kalvo) ja tiivistetty hienoaineskerros. Jos tiivistetyn hienoaineskerroksen tilalla käytetään bentoniittia, sen rakennetta tulee vahvistaa lujitekankailla. Tiivisrakenteiden alapuolisissa kerroksissa ei tule käyttää 0,3 % tai enemmän rikkiä sisältävää sivukiveä tai purkumalmimursketta. Rakenteen tulee mahdollistaa sivukivitäytön suotovesien keräily ja tarkkailu.

Luvan saajan on 30.6.2026 mennessä esitettävä lupaviranomaiselle selvitys siitä, miten pohjarakenteet lohkoilla 2, 3, 5 ja 6 sekä lohkoilla 7 toteutetaan. Samalla on esitettävä selvitys siitä, miten sivukivialueella KL1 aluehallintoviraston päätöksen tai hallinto-oikeuden päätöksen nojalla jo toteutetut pohjarakenteet on yhdistettävissä tämän päätöksen mukaisiin pohjarakenteisiin. Lohkon 7 osalta on esitettävä suunnitelma siitä, miten lohkolle 7 suoraan pohjamaan päälle jo läjitetty kiilleliuske siirretään tässä päätöksessä edellytettyjen pohjarakenteiden päälle tai hyödynnetään kaivosalueen rakentamisessa muulla tavalla. Lupaviranomainen voi selvityksen perusteella muuttaa lupaa.

Ympäristölupapäätöksen voimassaolo -kohta on muutettu kuulumaan seuraavasti:

Päätös on voimassa 30.6.2029 saakka.

Jos toiminnanharjoittaja aikoo jatkaa toimintaansa voimassaoloajan jälkeen, on tämä päätös voimassa mainitun ajankohdan jälkeen siihen saakka, kunnes toiminnanharjoittajan viimeistään 31.12.2027 vireille panema uutta ympäristölupaa koskeva lupahakemus on lainvoimaisella tai täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä ratkaistu.

Valituksenalainen päätös

Aluehallintovirasto on 18.6.2025 myöntänyt toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan Kuusilammen avolouhoksen länsipuolella sijaitsevan sivukivialueen KL1 sulkemiseen rakennusvaiheiden 1–6 osalta. Ympäristölupa on lisäksi myönnetty suotovesialtaan DP8 sijainnin muuttamiseen ja Rajasuon tilapäisen maankaatopaikan toiminta-alueen rajauksen muuttamiseen

sivukivialueen KL1 31.7.2024 päivitetyn yleissuunnitelman sekä valituksenalaisella päätöksellä muutetun ja täydennetyn lupapäätöksen numero 107/2023 mukaisesti. Aluehallintovirasto on jättänyt tutkimatta sivukivialueen KL1 sulkemissuunnitelman rakennusvaihetta 7 koskien.

Aluehallintovirasto on päätöksellään muun ohella antanut sivukivialueen KL1 rakennusvaiheiden 1–6 sulkemista koskevat lupamääräykset 1–15, jotka kuuluvat seuraavasti:

Sivukivialueen KL1 rakennusvaiheiden 1–6 sulkeminen

1. Sivukivialueen KL1 rakennusvaiheet 1–6 on suljettava peittorakenteella, jonka kerrokset sivukivitäytön luiskissa ja lakialueella ylhäältä alaspäin ovat seuraavat:

- pintamaakerros, kitkamaat, 800 mm
- pintakerros, KaM 0/32 tai hienorakeisempi, 200 mm
- salaojamatto
- LLDPE-kalvo 1,5 mm
- suojageotekstiili 400 g/m²
- kiilauskerros, KaM 0/63 mm.

Sivukivialueen KL1 rakennusvaiheiden 1–6 ramppien ja lakialueella olevien huoltoteiden kohdalle on rakennettava peittorakenne, jonka kerrokset ylhäältä alaspäin ovat seuraavat:

- pintamaakerros (kun huoltoteille ei ole enää tarvetta), kitkamaat, 800 mm
- kulutuskerros, KaM 0/32 tai hienorakeisempi, 200 mm
- pintakerros, KaM 0/63 tai hienorakeisempi, 500 mm
- salaojamatto
- suojageotekstiili 1200 g/m²
- LLDPE-kalvo 1,5 mm
- suojageotekstiili 400 g/m²
- kiilauskerros, KaM 0/63.

Pintamaakerroksen yläosissa voi käyttää kitkamaiden ja turpeen seosta kasvittumisen edistämiseksi.

Muilta osin kuin yllä määrätyn pintamaakerrospaksuuden osalta sulkeminen on toteutettava hakemuksessa esitetyn suunnitelman mukaisilla periaatteilla.

2. Sivukivialueen KL1 rakennusvaiheiden 1–6 sulkeminen on toteutettava tämän päätöksen lupamääräyksessä 1 määrättyllä pintamaakerrospaksuudella ja muutoin noudattaen hakemuksen liitteenä 16 toimitetun sivukivialueen KL1 peittorakenteen alustavan yleissuunnitelman (31.7.2024) periaatteita ja siihen liitettyjä seuraavia piirustuksia:

- Yleiskartta, vesienhallinta, piir. nro R3-1.1 (1:15 000)
- Yleiskartta, alustavat peittovaiheet, R3-1.2 (1:15 000)
- Pituusleikkaus, Huoltotie plv. 0–4300, R3-3.1 (1:6 000/1:600)

- Pituusleikkaus, Huoltotie plv. 4300–7377, R3-3.2 (1:6 000/1:600)
- Rakenteellinen tyyppipoikkileikkaus, peittorakenne, R3-4.1 (1:100)
- Rakenteellinen tyyppipoikkileikkaus, laskeutusallas, R3-4.3 (1:200).

Sivukivialueen KL1 peittorakenteen yleissuunnitelma on päivitettävä tässä päätöksessä määrättyjä peittorakenteita vastaaviksi rakennusvaiheiden 1–6 osalta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun tämä päätös saa lainvoiman. Suunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle.

Peittorakenteen yleissuunnitelma on pidettävä ajan tasalla sivukivialueen KL1 täytön ja vaiheittaisen sulkemisen edetessä ja päivitettävä tarvittaessa.

Lisäksi sivukivialueen KL1 rakentamisessa ja toiminnassa on noudatettava hakemuksen liitteenä 2 toimitettua sivukivialueen KL1 yleissuunnitelmaa (31.7.2024) ja siihen liitettyjä piirustuksia:

- Yleiskartta, piir. nro R3-1 (1:20 000)
- Suunnitelmapartti, R3-2 (1:4 000)
- Tyyppipoikkileikkaus KL1 rakennusvaiheet 1–6, R3-5.1 (1:2 000/1:500)
- Allas DP8, rakenteellinen pituusleikkaus, R3-5.2 (1:400)
- Rakenteellinen tyyppipoikkileikkaus DP8, R3-5.3 (1:400)
- Rajasuon läjitysalue leikkaus A–A, R3-5.5 (1:2 000/1:200).

Kainuun ELY-keskus voi hyväksyä suunnitelmiin toteutuksen kannalta välttämättömiä muutoksia, jotka eivät heikennä rakenteiden toimivuutta ja ympäristönsuojelutasoa tässä päätöksessä määrätystä.

Sivukivialueella KL1 suljettavien rakennusvaiheiden yksityiskohtaiset rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmat on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle hyväksyttäväksi ympäristö- ja vesitalouslupapäätöksen nro 87/2022 lupamääräyksen 6 mukaisesti.

3. Sivukivialueen pinnan kiilaukseen ja kiilatun pinnan tiivistämiseen, LLDPE-kalvon huolelliseen ja asennusolosuhteet huomioivaan oikea-aikaiseen asentamiseen, kalvon saumojen huolelliseen hitsaamiseen, suojatekstiilien ja salaojamattojen limitykseen, liitosten pitävyyden tarkistamiseen, kalvon suojaamiseen ulkoiselta rasitukselta ja tiiviskerroksen vaurioiden synnyn estämiseen on kiinnitettävä rakentamisen aikana erityistä huomiota.

Suojatekstiilin, LLDPE-kalvon, salaojamatton ja sen yläpuolisten kerrosten asentamisessa on käytettävä menetelmiä, joissa estetään työstä aiheutuvat poikkeamat asennusalustan tasauksessa tai tiivistyksessä.

LLDPE-kalvoa ja salaojamattoa ei saa jättää paikoilleen ilman yläpuolista peittokerrosta tarpeettoman pitkäksi aikaa. Sulan maan aikana tehtävät sulkemisarakeet on rakennettava kunkin rakentamisalueen osalta kokonaisuudessaan valmiiksi pintamaakerros mukaan lukien ennen loppusyösyn maaperän tai materiaalien jäätymistä aiheuttavia lämpötiloja.

Aiemmin suljetun alueen reunavallin poistaminen ennen sulkemistöiden jatkamista on tehtävä siten, että salaojamatto, LLDPE-kalvo ja suojageotekstiili eivät vaurioidu reunavallia poistettaessa. Mahdolliset vauriot tiivisrakenteessa on korjattava viipymättä ennen rakennustöiden jatkamista reuna-alueella.

Luvanhaltijan on varmistettava, että kaikilla tämän luvan mukaisiin rakennustöihin osallistuvilla tahoilla on tehtävään tarvittava osaaminen ja asiantuntemus työn laadun varmistamiseksi ja että kaikki työmaa-alueella liikkuvat työntekijät on riittävästi tehtävään perehdytetty.

4. Peittorakenteen tiiviskerroksen päällä ei saa liikkua muilla kuin tiiviskerroksen materiaalien asentamiseen ja laadunvalvontaan tarvittavilla välttämättömillä kevyillä työkoneilla, ennen kuin tiiviskerroksen ja pintakerroksen (kalliomurske, 200 mm) päälle on rakennettu lupamääräyksen 1 mukainen pintamaakerros vähintään 500 mm:n paksuudelta. Ylimääräistä liikkumista suojakerroksen päällä työkoneilla on vältettävä.

5. Pintamaakerroksessa saa käyttää vain sellaisia kitkamaita ja turvetta, joiden haitallisten aineiden pitoisuudet eivät ylitä maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (214/2007) liitteessä olevia alempia ohjeita.

Pintamaakerroksessa käytettävien massojen puhtaus on varmistettava ennen rakentamista näytteenotoilla ja tarvittavilla analyyseillä. Massojen soveltuvuus käyttökohteeseen on pystyttävä osoittamaan valvontaviranomaiselle sekä raportoitava sulkemista koskevissa yhteenvetoraporteissa.

6. Pintamaakerros on kasvitettava viipymättä rakentamisen jälkeen. Pintamaakerrokseen on kylvettävä nurmea tai muuta lyhytjuurista kasvillisuutta, joka koostuu pääosin paikallisissa olosuhteissa kasvavista kasvilajeista ja joka ei sisällä haitallisia vieraslajeja. Kasvillisuuden valinnassa ja maisemoinnissa on pyrittävä lisäämään luonnon monimuotoisuutta alueella ja varmistettava kylvettävän kasvilajiston monipuolisuus. Kasvittumisen etenemistä on tarkkailtava ja kylväminen on tarvittaessa toistettava. Peittorakenteen päällä liikkumista työkoneilla on vältettävä ennen pintakerroksen kasvittumista.

7. Luvanhaltijan on järjestettävä peittorakenteen päätöksen mukaisen toteuttamisen varmistamiseksi työmaalle riippumaton ulkopuolinen laadunvalvonta. Riippumattoman laadunvalvojan on oltava Kainuun ELY-keskuksen hyväksymä asiantuntijataho, jolla on kyseiseen valvontaan tarvittava osaaminen, kokemus ja koulutus, ja joka ei ole kyseisen kohteen tilaaja, suunnittelija tai toteuttaja. Riippumattoman laadunvalvojan asiantuntemus vastaavien ympäristönsuojelurakenteiden toteuttamisessa tai niiden valvonnassa on oltava yleisesti tunnustettu tai osoitettu.

Riippumattoman laadunvalvojan on havainnoitava työvaiheita työmaalla jokaisena työpäivänä suojageotekstiilin, LLDPE-kalvon ja salaojamatton asennuksen aikana ja muutoin Kainuun ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla

siten, että laadunvalvojan on mahdollista todeta keskeisten työvaiheiden toteuttaminen hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti ja niiden laadunvarmennuksen toimivuus, tarkastaa laadunvalvonnan tulokset, puuttua mahdollisiin epäkohtiin sekä varmistaa, että todetut puutteet ja virheet on korjattu asianmukaisesti.

Ulkopuolisen laadunvalvojan on tarkistettava rakennustöiden alussa, että aiemmin suljetun alueen reunavallin poistaminen ei ole aiheuttanut vaurioita tiivisrakenteeseen, ennen kuin sulkemistöitä jatketaan. Samoin laadunvalvojan on varmistettava, että sivukivialueen pinnan kiilaus ja kiilauksen tiivistys on toteutettu siten, että rakennusalueesta ei aiheudu rakentamisen tai käytön aikana haitallisia pistemäisiä kuormia LLDPE-kalvolle.

Laadunvalvojan havaitsemista poikkeamista, puutteista ja virheistä on ilmoitettava viipymättä Kainuun ELY-keskukselle.

Riippumattoman laadunvalvojan on laadittava peittorakenteen rakentamisen laadunvalvonnasta yhteenveto vuosittain, kun sivukivialueen KL1 sulkemiseen liittyvä rakentaminen on kyseiseltä vuodelta päättynyt. Raportin tulee sisältää laadunvalvonnan tulokset, havainnot, todetut poikkeamiset asetetuista vaatimuksista ja laadunvalvontasuunnitelmasta sekä toteutetut toimenpiteet puutteiden ja virheiden korjaamiseksi. Raportti on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle kahden kuukauden kuluessa rakentamistöiden päättymisestä.

8. Luvanhaltijan on laadittava sivukivialueen KL1 sulkemistoimenpiteitä koskeva yhteenveto vuosittain kunkin rakentamiskauden päättymisen jälkeen. Raportista on käytävä ilmi ainakin toteutetut rakentamistoimet, suunnitelmat, joihin rakentaminen on perustunut ja niihin mahdollisesti hyväksytyt poikkeamat, yhteenveto riippumattoman laadunvalvojan raportista, tiedot sivukivialueeseen liittyvistä tarkkailuista ja koetoiminnoista sekä niiden mahdollinen vaikutus sulkemiseen, yhteenveto sivukivialueen KL1 sulkemisen etenemisestä ja suunnitelma seuraavien vuosien rakentamistoimenpiteistä. Yhteenvetoon voidaan sisällyttää vastaavat tiedot samanaikaisesti suljettavan sivukivialueen KL2 sulkemisesta. Yhteenveto on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle rakentamisvuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä.

9. Suljetun sivukivialueen päältä on poistettava puustoa vähintään viiden vuoden välein, jos tarvetta puuston poistolle havaitaan tarkastuksilla tai muussa yhteydessä. Kasvituksen mukana alueelle mahdollisesti tulleet vieraslajit on poistettava ja hävitettävä, mikäli niitä havaitaan kasvittuneella alueella.

10. Sivukivialueen KL1 rakennusvaiheiden 1–6 peittorakenteen päältä kertyvät puhtaat sade- ja sulamisvedet on johdettava suunnitelman mukaisten laskeutusaltaiden ja imeytyskentän kautta. Kainuun ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla likaantumattomiksi todetut vedet voidaan johtaa hakemuksen mukaisesti laskeutusaltaista tai imeytyskentältä vesistöön.

11. Sivukivialueella KL1 muodostuvat suotovedet, tiiviin pohjarakenteen alapuolelta kerättävät vedet ja likaantuneet hulevedet on johdettava prosessikiertoon tai vesienkäsittelyyn niin kauan kuin Kuusilammen avolouhos on toiminnassa, ja sen jälkeen Kuusilammen avolouhoksen sulkemista koskevan tarkemman sulkemissuunnitelman mukaisesti Kuusilammen louhosjärveen, prosessikiertoon tai vesienkäsittelyyn.

Kainuun ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla likaantumattomiksi todetut pohjarakenteen alapuoliset vedet voidaan johtaa vesistöön.

Tarkkailu ja raportointi

12. Sivukivialueen KL1 peittorakenteen toimivuutta, päästöjä ja ympäristövaikutuksia on tarkkailtava vähintään hakemuksessa esitetyllä tavalla, mukaan lukien uusien laskeutusaltaiden ja imeytyskentän yhteyteen rakennettavista uusista tarkkailupisteistä. Suljetun sivukivialueen tarkkailu on sisällytettävä kaivosalueen muuhun voimassa olevan tarkkailuohjelman mukaiseen tarkkailuun ja tarkkailusta on raportoitava vuosittain ympäristönsuojelun vuosiyhteenvedossa. Kokonaisrikin määritykset on sisällytettävä vesijakeiden tarkkailuun.

Suljetulta sivukivialueelta johdettavien vesijakeiden tarkkailua on jatkettava niin kauan kuin se on tarpeellista vesien johtamisjärjestelyiden, vesien käsittelyn ja ympäristövaikutusten ja vesienhallinnan kannalta. Sivukivialueen KL2 sulkemisesta saatavia tarkkailutuloksia on hyödynnettävä sivukivialueen KL1 tarkkailussa ja tarkkailun tarpeen jatkuvassa arvioinnissa.

Sivukivialueen KL1 peittorakenteen päältä tuleville hulevesille tarkoitettujen laskeutusaltaiden ja imeytyskentän toimintaa ja niihin tulevan ja niistä lähtevän veden laatua on tarkkailtava viikoittain osana käyttötarkkailua sekä neljä kertaa vuodessa osana velvoitetarkkailua. Vesinäytteistä on analysoitava ainakin sulkemissuunnitelmassa esitetyt aineet (Ni, Zn, Cu, Mn, Fe, U liukoisina ja kokonaispitoisuuksina, pH, sähkönjohtavuus, sulfaatti, kiintoaine ja sameus) sekä kadmium.

Luvanhaltijan on päivitettävä toimintaa koskeva yksityiskohtainen käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelma sivukivialueen KL1 sulkemisen osalta tämän päätöksen mukaiseksi. Päivitetty tarkkailusuunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle hyväksyttäväksi kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen antopäivästä.

13. Suljetun sivukivialueen KL1 peittorakenteen kasvillisuuden juuriston ja roudan vaikutusta erityisesti kalvorakenteeseen ja siihen suoraan liittyvään suojatekstiiliin ja salaojamattoon on arvioitava sulkemisen jälkeen kymmenen vuoden välein peittorakenteen valmistumisesta avaamalla LLDPE-kalvon yläpuolista peittorakennetta tarvittava määrä kohdasta, jossa kasvillisuuden juuristosta ja roudasta aiheutuva kuormitus on ennalta arvioiden suurinta.

Lisäksi peittorakenteen eri rakenneosien toimivuutta ja pintakerroksen sekä kiilauskerroksen aiheuttaman kuormituksen vaikutusta rakenteisiin on arvioitava avaamalla LLDPE-kalvon yläpuolista rakennetta vuosittain vähintään viiden vuoden ajan tämän päätöksen mukaisesti toteutetuista vanhimmissa rakenteista. Avaukset on tehtävä sellaisista kohdista, joissa peittorakenteeseen kohdistuva kuormitus on ennalta arvioiden suurinta.

Suunnitelmat rakenteen tutkimisesta ja tutkimusalueen korjaamisesta ennalleen on toimitettava etukäteen Kainuun ELY-keskukselle. Havainnot ja tarvittavat toimenpide-esitykset sekä esitys tarkkailun määrävälein tapahtuvasta jatkamisesta on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle, joka voi antaa määräyksiä rakenteen korjaamisesta tai jatkoseurannasta. Jos tarkkailutulokset osoittavat rakenteiden vaurioitumisen jälkiä, luvanhaltijan on tehtävä Kainuun ELY-keskukselle riskinarviointiin perustuva esitys rakenteen korjaustarpeesta ja korjauksen toteuttamistavasta.

14. Peittorakenteen LLDPE-kalvon yläpuolisten kerrosten toimivuutta on tarkkailtava soveltuvilla, mieluiten jatkuvatoimisilla, menetelmillä siten, että rakenteen vedenläpäisevyydestä, kosteudesta ja lämpötilasta sekä kalvon eheydestä saadaan luotettavaa tietoa.

Pintamaakerrosten eroosiovaurioiden esiintyvyyttä on seurattava osana jätealueen säännöllistä tarkkailua. Tarkkailun on oltava päivittäistä ennen kunkin suljetun osa-alueen kunnollista kasvittumista. Tarkkailussa on hyödynnettävä dronella tai vastaavalla menetelmällä tehtäviä kuvauksia. Merkittävät eroosiovauriot on korjattava viipymättä niiden havaitsemisen jälkeen.

Peittorakenteen toimivuuden pitkäaikaisessa tarkkailussa voidaan hyödyntää uutta ja kehittyvää teknologiaa Kainuun ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla. Vuodesta 2026 alkaen luvanhaltijan on otettava käyttöön menetelmä, jolla voidaan varmistaa LLDPE-kalvon eheys ennen yläpuolisten kerrosten asentamista. Luvanhaltijan on lisäksi selvitettävä mahdollisuuksia seurata kalvon eheyttä myös rakenteiden päältä. Selvitys on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle vuoden 2027 loppuun mennessä. ELY-keskus voi antaa määräyksiä rakenteen tarkkailuun käytettävistä menetelmistä.

15. Luvanhaltijan on tarkkailtava sivukivialueen kasvittumisen edistymistä. Alueiden kasvittumisesta ja maisemoitumisesta on tehtävä asiantuntijan laatima yhteenveto kolmen vuoden kuluessa kunkin rakennusvaiheen sulkemistöiden valmistumisesta sekä kymmenen vuoden kuluttua koko alueen peittorakenteen valmistumisesta. Yhteenvedossa on arvioitava sivukivialueelle juurtunutta kasvillisuutta ja alueelle levinnyttä eliöstöä sekä lajiston monipuolisuutta eri eliölajien elinolosuhteiden kannalta. Kasvittumisen etenemisestä saatuja havaintoja on hyödynnettävä seuraavien osa-alueiden maisemoinnin kehittämisessä.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry:n asiakumppaneineen on valituksesta tarkemmin ilmenevästi katsottava ensisijaisesti vaatineen, että hakemus on osin hylättävä ja päätös pääosin kumottava ja palautettava lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi. Toissijaisesti on katsottava vaaditun, että lupa myönnetään määräaikaisena koeluontoiselle toiminnalle, pintarakenteet määrätään toteutettavaksi merkittävästi paksumpana ja niiden korjaamiselle ja vesienkäsittelylle määrätään vakuus, kaivannaisjätteiden vakuutta korotetaan ja lupamääräyksiä korjataan. Alueelle, jolla läjitys on valmis, tulee määrätä väliaikainen peitto jäteveden muodostumisen ehkäisemiseksi.

Lisäksi valittajat ovat vaatineet päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä sekä kaivostoiminnan keskeyttämistä, kunnes KL1 alueen jätehuolto on ratkaistu lainvoimaisella lupapäätöksellä tai toissijaisesti siltä osin kuin toiminta edellyttää uusia jätealueita, ennakkoratkaisun pyytämistä Euroopan unionin tuomioistuimelta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan direktiivin, kaivannaisjätedirektiivin, vesipuidedirektiivin sekä vaarallisten aineiden lainsäädännön tulkinnasta, katselmuksen suorittamista ja oikeudenkäyntikulujen korvaamista. Valittajien kulut tämän ja päätöstä numero 86/2025 koskevan valituksen laatimisesta ovat 1 500 euroa.

Perustelut

Päätös on muun muassa kaivannaisjäteasetuksen, luonnonsuojelulain, ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain, naapuruusuhdelain, ympäristö- ja vesilainsäädännön, perustuslain omaisuuden- ja elinkeinonsuojan sekä ympäristöperusoikeuden ja varovaisuusperiaatteen vastainen. Hakemuksen hylkäämistä ja lupapäätöksen kumoamista koskevaa vaatimusta on perusteltu erityisesti sillä, että kaivannaisjätealueiden suojausratkaisujen ei tule perustua muovikalvojen käyttöön, koska niiden kestävydestä ei ole riittävää tietoa. Kapselointi ei ole pitkäaikaisesti toimiva sulkemISRatkaisu johtuen kasojen tiivisrakenteiden hajoamisesta, eroosiosta ja peiton puutteellisuudesta. Lisäksi alueita on perustettu kalliomurskeen päälle, minkä johdosta vedenjohtavuus on miljoona kertaa suurempi kuin BAT edellyttää. Jätteet liukenevat myös vähähappisissa ja hapettomissa olosuhteissa. Asiassa on tarpeen selvittää kaivannaisjätteiden sijoittamista louhokseen ja maanalaiseen kaivokseen sekä väliaikaisesti vesivarastoaltaaseen, ja tästä hankkeesta sekä peittorakenteisiin tarvittavasta maa-ainestenotosta on tehtävä YVA-lain mukainen arviointimenettely. Päätös on myös vesilain intressivertailun vastainen. Kaivoksen vaikutuksista tulee järjestää vesilain intressivertailu huomioiden raskasmetalli- ja sulfidipitoisten sivukivien pitkäaikaiset vaikutukset haittana yhteiskunnalle.

Kaivannaisjätteet ovat vaarallista jätettä, jossa on korkeat haitta-ainepitoisuudet, ja jätteen määrät ovat suuret. Sivukivialue KL1 sijoittuu vedenjakajalle ja on erittäin laaja. Alueen kallioruhjeita ja pohjavesiolosuhteita ei ole selvitetty riittävästi. Jätteiden pitkäaikaisvaikutukset ja mahdollisuudet

niiden stabilointiin ja liuotuksen tehostamiseen jätteen laadun parantamiseksi olisi selvitettävä paremmin ja sulkemissuunnitelman on perustuttava näihin selvityksiin. Kaivannaisjätealueiden suotovedet voivat pitkällä aikavälillä pilata alapuolisia vesistöjä ja vahingoittaa niiden luontoarvoja. Suotovesien laatua ja määrää ei ole selvitetty riittävästi eikä vesien puhdistuksesta, päästöraja-arvoista ja tarkkailusta ole annettu riittäviä määräyksiä. Vesistöjen lisäksi jätealueet pilaavat pohjavesiä ja maaperää. Toiminnasta aiheutuu myös naapuruushaittaa melun, pölyn ja saastumisen takia. Pölypäästöjen rajoittamisesta ei ole annettu riittäviä määräyksiä. Toimintaa koskevat lupamääräykset eivät täytä parhaan käytökelpoisen tekniikan vaatimusta.

Mikäli jätteiden kapselointi hyväksytään loppusijoitusratkaisuksi, pintarakenteiden kerrospaksuudet tulee toteuttaa moninkertaisina, toisen kalvorakenteen sijaan tulee käyttää mineraalista eristettä ja bentoniittimatto korvata metrin savikerroksella. Jätealueiden rakentamisessa ei saa käyttää vaarallisia jätteitä.

Vakuus kattaa tarvittavan peittorakenteen kustannukset vain osittain. Muun ohella pintarakenteiden korjaamiselle, vesienkäsittelylle ja muulle jälkihoidolle kaivoksen sulkemisen jälkeen tulee määrätä vakuus ja se on myös inflaatio suojaava. Kaivannaisjätevakuuden määrää pitää korottaa niin, että sen peruste on 100 euroa/tonni kertavakuutena tai 10 euroa/tonni vuosittain, kunnes jätteet on asianmukaisesti käsitelty.

Valittaja on perustellut valitustaan myös muun ohella sillä, että asia olisi pitänyt käsitellä yhdessä jätealueiden perustamista koskevien lupien ja kaivostoimintaa koskevan lupahakemuksen kanssa.

Täytöntöönpanon kieltovaatimusta on perusteltu muun ohella sulkemisen peruuttamattomilla vaikutuksilla, kustannuksilla ja pintamaiden haaskaamisella sekä sillä, että alueen rakentaminen tuhoaa luonnontilaista aluetta ja aiheuttaa vaaraa lepakoille.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on pyytänyt valittajia täydentämään valitusta valituskirjelmässä mainituilla liitteillä siltä osin, kuin valittajat haluavat vedota niihin. Valittajat ovat toimittaneet täydennyksen.

Terrafame Oy on antanut valituksessa esitetyn valituksenalaisen päätöksen täytöntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen johdosta vastineen ja todennut siinä muun ohella, että sivukivialueen KL1 sulkeminen on määrätty toteutettavaksi jo tuotannon aikana nimenomaan ympäristövaikutusten rajoittamiseksi ja ympäristön pilaantumisen vaaran vähentämiseksi. Yhtiöllä on ympäristöluvan nojalla velvollisuus sulkea sivukivialue KL1 ja jo toteutettuja rakenteita voidaan tarvittaessa täydentää tai muuttaa ilman, että jo toteutettu peittorakenne on tarpeen poistaa.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 25.8.2025 toimittanut hallinto-oikeudelle tiedoksi sivukivialueella KL2 tehtävää koepeittorakennetta koskevan ilmoituksen johdosta annetun päätöksen numero 112/2025.

Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen valituksesta. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja kalatalousviranomaiselle, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Sotkamon ja Sonkajärven kunnille sekä Kajaanin kaupungille, Sotkamon ja Sonkajärven kuntien sekä Kajaanin kaupungin ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille, Säteilyturvakeskukselle, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle sekä Geologian tutkimuskeskukselle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on lausunnossaan viitannut luparatkaisuun ja sen perusteluihin ja todennut, että valituksessa ei ole esitetty sellaisia uusia seikkoja, jotka antaisivat aihetta päätöksen muuttamiseen tai kumoamiseen ja palauttamiseen uudelleen käsiteltäväksi. Valittajien oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen ei ole lainmukaisia perusteita ja hallinto-oikeuden tulee hylätä niitä koskevat vaatimukset.

Vakuutta koskevan vaatimuksen johdosta aluehallintovirasto on todennut, että sivukivialueen KL1 täytöntöönpanokelpoisessa ympäristölupapäätöksessä numero 107/2023, muutettuna Vaasan hallinto-oikeuden päätöksellä numero 1739/2024, on määrätty Terrafame Oy:tä asettamaan sivukivialuetta KL1 koskeva kaivannaisjätevakuus. Vakuus on luvassa määrätty tarkistettavaksi vuosittain ja menettelystä vakuuden muuttamiseksi on muutoinkin säädetty ympäristönsuojelulaissa. Aluehallintovirasto ei ole valituksenalaisella päätöksellä muuttanut kaivannaisjätealueiden sulkemista koskevaa vakuutta.

Säteilyturvakeskus on antanut vastineen.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on antanut vastineen, jossa on muun ohella todettu, että päätöksessä esitetty sivukivialueen KL1 peittorakenne ja sulkemissuunnitelma ovat kaivannaisjätteiden hallintaa koskevien parhaiden käyttökelpoisten tekniikoiden ja BAT-päätelmien mukaisia.

Sotkamon kunnanhallitus, Kainuun ympäristöterveyspalvelut Kajaanin ja Sotkamon terveydensuojeluviranomaisena, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue ja kalatalousviranomaisen sekä Geologian tutkimuskeskus ovat ilmoittaneet, etteivät ne anna vastinetta.

Terrafame Oy on antanut vastineen valituksen, lausunnon ja vastineiden johdosta. Yhtiö on esittänyt valituksen ja oikeudenkäyntikuluvaatimuksen hylkäämistä. Valituksessa esitettyihin vaatimuksiin yhtiö on vastannut keskeisiltä osin seuraavasti.

Yhdistysten esittämät vaatimukset ja muut väitteet eivät kaikilta osin kohdistu valituksenalaisella päätöksellä ratkaistavina olleisiin asioihin. Vaatimukset ja väitteet, joissa ei ole kyse nyt kyseessä olevassa asiassa käsiteltävinä olleista ja valituksenalaisella päätöksellä ratkaistavina olleista asioista tai valituksen sisällön perusteella välttämättä edes nyt kyseessä olevaa kaivosta koskevista asioista, tulee asiaan kuulumattomina hylätä tai jättää käsittelemättä.

Asiassa ei ole tapahtunut valituksessa väitettyjä menettelyvirheitä. Sivukivialueen KL1 sulkemissuunnitelma on voitu käsitellä erillään sivukivialueen KL1 ympäristö- ja vesitalousluvasta, kuten kyseisessä luvassa on määrätty. Edelleen sulkemissuunnitelma on voitu käsitellä erillään pääluvasta ja Kolmisopen maa- ja vesialueiden louhintaa koskevasta luvasta sekä kaivoksen koko toimintaa koskevasta päivitetystä sulkemissuunnitelmasta ja jätehuoltosuunnitelmasta ottaen huomioon erityisesti ympäristönsuojelullinen näkökulma.

Kaivostoiminnan jatkamista, laajentamista ja vesienhallintaa koskeneissa YVA-lain mukaisissa menettelyissä vuosina 2016–2017 ja 2020–2022 on käsitelty myös sivukivialueen KL1 rakentaminen ja sulkeminen sekä sivukivialueiden vaikutukset juoksetettavien vesien määrään ja kuormitukseen. YVA-laki ei edellytä erillisen YVA-menettelyn suorittamista kaivannaisjätealueiden sulkemivaihtoehdoista.

Kaivannaisjätteitä koskeneissa selvityksissä sivukivialueen KL1 lohkoille 1–6 sijoitettava mustaliuske on tunnistettu happoa tuottavaksi ja siitä aiheutuva hapen, metallipitoinen valuma on nimenomaisesti otettu huomioon läjitysalueiden tiiviissä pohja- ja peittorakenteissa sekä valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyssä tiiviissä peittorakenteessa. Sivukivialueen KL1 lohkoille 1–6 läjitettävä sivukivi on luokiteltu vaaralliseksi jätteeksi ja lohkot 1–6 on luokiteltu suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi kaivannaisjätteen jätealueeksi. Jätealueet suljetaan tästä syystä tiiviillä pintarakenteella, jolla rajoitetaan hapen ja veden kulkeutumista jätetäyttöön, ja siten suotovesien syntymistä. Pintamaakerrosten maamassojen puhtaudesta on määrätty luvassa.

Sulkemistoimenpiteistä aiheutuvia päästöjä ovat lähinnä vähäiset ja tilapäiset melu-, tärinä- ja pölyvaikutukset sekä liikennemäärän kasvu, jotka vaikuttavat pääosin kaivosalueen sisällä. Sivukivialueen sulkeminen ei lisää haitallisia päästöjä tai ympäristövaikutuksia vaan vähentää muun ohella sivukivikasasta aiheutuvaa pölyämistä ja käsiteltävien suotovesien määrää sekä parantaa suotovesien laatua.

Peittorakenteen toiminta perustuu LLDPE-kalvoon, jonka luontainen ikääntyminen on tiedostettu ja otettu huomioon arvioitaessa ja mallinnettaessa sivukivialueen KL1 sulkemisen jälkeisiä ympäristövaikutuksia. Tiiviin peittorakenteen toiminnalliseksi tavoitteeksi on asetettu, että peittorakenne läpäisee maksimissaan 5 % vuosittaisesta nettosadannasta ja peittorakenteen hapenläpäisy (happivuo) on maksimissaan 1 mol/m² vuodessa. Toiminnallisten tavoitteiden määrittelyssä on otettu huomioon peittorakenteeseen mahdollisesti asennusvaiheessa ja pitkällä aikavälillä tulevat vauriot, esimerkiksi tiivisrakenteena toimivan LLDPE-kalvon

reikiintyminen. Mekaanisten vaurioiden syntymistä voidaan ehkäistä LLDPE-kalvon alapuolelle asennettavalla 400 g/m² painoisella suojageotekstiilillä ja yläpuolelle asennettavalla yhteispainoltaan 300 g/m² suojageotekstiilin sisältävällä salaojamatolla ja sen päällä olevalla kalliomurskekerroksella. Myös rakenteiden asennusvaiheissa tulevien vaurioiden riski on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksiin 3 ja 4. Suotovesien määrää rajoittaa sulkemisen jälkeen peittorakenteen lisäksi reunaluiskien kaltevuus, kuivatuskerrokset sekä niihin ajan myötä muodostuva kasvillisuus. Sivukivi on lisäksi suurirakeista kiinteää materiaalia, eikä se merkittävästi tiivisty tai sen kantavuus muutu läjittämisen jälkeen. Väliaikaisen peittorakenteen toteuttaminen ei ole väliaikaisesti peitettäväksi tuleva pinta-ala huomioon ottaen teknis-taloudellisesti mahdollista eikä sille ole myöskään ympäristönsuojelullista perustetta sulkematta olevaa pinta-alaa koskevat rajoitukset huomioon ottaen.

Vesienkäsittely on luvitettu pääluvan yhteydessä, eikä asian käsittely siten kuulu nyt kyseessä olevaan prosessiin. Tuotannonaikainen vesienkäsittelyjärjestelmä poistaa metallit todella tehokkaasti, mikä näkyy myös saaduissa toiminnan tarkkailutuloksissa. Valituksenalaisella päätöksellä on sallittu ainoastaan likaantumattomiksi todettujen vesien johtaminen vesistöön. Sivukivialueen suotovedet kerätään jatkossakin ja johdetaan käsiteltäväksi keskuspuhdistamolle tai palautetaan liuoskiertoon. Suotovesien tarkkailua ja käsittelyä jatketaan myös sulkemisen jälkeen, mutta sen jatkamiselle ei todennäköisesti ole tarvetta enää satoja vuosia toiminnan päättymisen jälkeen. Tarkempi suunnitelma suotovesien johtamiseksi Kuusilammen avolouhoksen louhosjärveen laaditaan Kuusilammen avolouhoksen sulkemissuunnittelun tarkentuessa.

Sivukivialueen perustamista ja käyttöä koskevan lupapäätöksen numero 107/2023 lupamääräyksessä 46 yhtiön on tullut asettaa 22 500 000 euron suuruinen jätteen käsittelytoiminnan vakuus sivukivialueen KL1 lohkojen 1–6 asianmukaisen käytön, tarkkailun ja toiminnan lopettamisen ja sen jälkeen tarvittavien toimien sekä toiminnan jälkeisen tarkkailun varmistamiseksi. Vakuuden mitoituserusteena on päädytty käyttämään sivukivialueen KL1 lohkojen 1–6 osalta 35 euroa/m². Vakuuden määrittäminen pinta-alaperusteisesti peittorakenteen toteuttamisen kustannusten perusteella on perusteltua yhdistysten esittämän laskentatavan (euroa/tonni) sijaan. Vakuuden korottamiselle tai lisävakuuden määrittämiselle valituksenalaisella päätöksellä ei siten ole ollut tarvetta.

Valituksenalaisen päätöksen voimassaolon muuttamiselle määräaikaiseksi ja yhdistysten esittämällä tavalla hyvin lyhyeksi ajaksi tai määräaikaiseksi koeluontoisen toiminnan luvaksi ei toiminnan pysyvyys huomioon ottaen ole perusteita.

Katselmuksen järjestämiselle, Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisun pyytämiseksi tai oikeudenkäyntikulujen korvaamiselle ei ole perusteita.

Vastineeseen on liitetty loppuraportti Terrafame Oy:n kaivannaisjätteiden karakterisoinnin täydentävistä tuloksista vuodelta 2025.

Valittajat ovat antaneet vastaselityksen lausunnon ja vastineiden johdosta.

Terrafame Oy:n vastineensa liitteenä toimittama selvitys todistaa, että sivukivi liukenee lähes täydellisesti. Tämä tarkoittaa, että rakenteen sisään väistämättä pääsevä vesi ja ilma tuottavat erittäin haitallisen happaman valuman. Kun rapautunut kiviliete tukkisi kasan pohjan vesikanaalit, kertyisi hapan valuma muovien sisään. Koska pohjarakenne on kaksinkertaisena esitettyä pintarakennetta vahvempi, niin muovin repeytyminen tapahtuisi pintarakenteessa aiheuttaen katastrofaalisen vuodon.

Esitetty ratkaisu ei siten lisää ympäristöturvallisuutta vaan vie resurssit mahdollisesti paremmilta ratkaisuilta. Yhtiö vaatii mahdollisimman heikkojen ja ohuiden rakenteiden hyväksymistä, koska sen talous ei kestä parempia. Ei ole siten nähtävissä, että yhtiö voisi vastata suotovesien puhdistamisesta tai rakenteiden korjaamisesta juuri mitään aikaa toiminnan päättymisen jälkeen. Vielä vähemmän toiminta voisi tuottaa takuita, joilla jäteratkaisu voitaisiin korjata osittain myöhemmin siirtämällä vaarallisimmat jätteet avolouhokseen. Jätteen siirron kustannus on yksi euro/tonnilta, todennäköisesti merkittävästi vähemmän siirrettäessä alamäkeen. Väliaikaiseen peittoon riittää esimerkiksi tavanomaisten kaatopaikkojen väliaikaiset peitot, joiden kustannus on noin kolme euroa/m² eli noin 1/10 nykyisestä valituksenalaisesta ratkaisusta.

Ympäristönsuojelulain velvoitteet eivät lakkaa muoviin perustuvien tiivisrakenteiden käyttöänsä päätyttyä riippumatta siitä päättykö käyttöikä 50, 100 tai 500 vuoden kuluttua, eikä lupaa voida tällä oletuksella myöntää.

Luvassa pyritään ratkaisemaan yksi osa kaivannaisjätteen jätehuollon järjestelyä riippumatta sen toimimisesta yhdessä jätetäytön sekä pohjarakenteiden kanssa kokonaisuutena. Edelleen jätehuoltoratkaisu esitetään erillisenä asiana kaivannaisjäte- ja sulkemissuunnitelmasta sekä valituksenalaisesta pääluvasta, KL2 luvasta ja Kolmisopen lupahankkeista.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksellä ratkaissut valituksen myös Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 18.6.2025 numero 86/2025, joka koskee sivukivialueen KL2 sulkemista (diaarinumero hallinto-oikeudessa 1004/2025).

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus hylkää katselmuksen järjestämistä koskevan vaatimuksen.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksessa esitetyn pyynnön ennakkoratkaisun pyytämistä Euroopan unionin tuomioistuimelta.

3. Hallinto-oikeus valituksen enemmälti hyläten muuttaa lupamääräyksiä 1, 2, 3, 7, 10 ja 11. Lisäksi hallinto-oikeus muuttaa päätöksen vastaamaan kaivannaisjätealueen perustamisesta annettua lainvoimaista ympäristölupaa (korkein hallinto-oikeus 12.2.2026, päätös 367/2026) ja poistaa valituksenalaisesta päätöksestä sulkemista koskevat määräykset, jotka on annettu aluehallintoviraston 29.6.2023 antamassa päätöksessä numero 107/2023 tarkoitetuille kaivannaisjätealueen lohkoille 1 ja 4. Muutoksen seurauksena valituksenalaisessa päätöksessä olevat viittaukset rakennusvaiheisiin 1–6 poistetaan. Ympäristöhallinnon muutoksesta johtuvat muutokset on otettu huomioon niiden lupamääräysten osalta, joita hallinto-oikeus on muuttanut.

Lupamääräykset kuuluvat muutettuina seuraavasti (muutokset ja lisäykset *kursiivilla*):

1. Sivukivialue KL1 (*poistettu tekstiä*) on suljettava peittorakenteella, jonka kerrokset sivukivitäytön luiskissa ja lakialueella ylhäältä alaspäin ovat seuraavat:

- pintamaakerros, kitkamaat, 800 mm
- pintakerros, KaM 0/32 tai hienorakeisempi, 200 mm
- salaojamatto
- LLDPE-kalvo 1,5 mm
- suojageotekstiili 400 g/m²
- kiilauskerros, KaM 0/63 mm.

Sivukivialueen KL1 (*poistettu tekstiä*) ramppien ja lakialueella olevien huoltoteiden kohdalle on rakennettava peittorakenne, jonka kerrokset ylhäältä alaspäin ovat seuraavat:

- pintamaakerros (kun huoltoteille ei ole enää tarvetta), kitkamaat, 800 mm
- kulutuskerros, KaM 0/32 tai hienorakeisempi, 200 mm
- pintakerros, KaM 0/63 tai hienorakeisempi, 500 mm
- salaojamatto
- suojageotekstiili 1200 g/m²
- LLDPE-kalvo 1,5 mm
- suojageotekstiili 400 g/m²
- kiilauskerros, KaM 0/63.

Pintamaakerroksen yläosissa voi käyttää kitkamaiden ja turpeen seosta kasvittumisen edistämiseksi.

Edellä mainittuja rakenteita on täydennettävä siten, että tiivisrakenne täyttää yhdistelmärakenteen vaatimukset. Rakenteeseen on sisällytettävä geomembraanin lisäksi mineraalinen tiivistyskerros tiivistetystä hienoainesmoreenista, bentoniittimatosta tai näitä ominaisuuksiltaan vastaavasta materiaalista. Luvan saajan on 31.12.2026 mennessä esitettävä lupaviranomaiselle selvitys siitä, miten peittorakenne toteutetaan. Lupaviranomainen voi selvityksen perusteella täsmentää lupamääräystä.

Muilta osin kuin yllä määrätyn yhdistelmäarakenteen ja pintamaakerrospaksuuden osalta sulkeminen on toteutettava hakemuksessa esitetyn suunnitelman mukaisilla periaatteilla.

2. Sivukivialueen KL1 sulkeminen on toteutettava tämän päätöksen lupamääräyksessä 1 määrättyllä peittorakenteella.

Sivukivialueen KL1 peittorakenteen yleissuunnitelma on päivitettävä tässä päätöksessä määrättyjä peittorakenteita vastaavaksi 31.12.2026 mennessä ja toimitettava lupa- ja valvontaviranomaisille. Peittorakenteen yleissuunnitelma on pidettävä ajan tasalla sivukivialueen KL1 täytön ja vaiheittaisen sulkemisen edetessä ja päivitettävä tarvittaessa. Suunnitelman on katettava kaivannaisjätealueen kaikki rakennusvaiheet ja siinä on esitettävä niiden sijainti, pinta-alat ja sulkemisen vaiheittaisen etenemisen aikataulu siten, että kukin rakennusvaihe on suljettu viimeistään viiden vuoden kuluttua sen käyttöönotosta. Suunnitelmassa on lisäksi esitettävä 30.6.2029 mennessä käyttöön otettavat rakennusvaiheet ja niiden sulkemisaikataulu. Lupaviranomainen voi suunnitelman perusteella muuttaa lupaa muun muassa täsmentäen käyttöönotettujen rakennusvaiheiden sulkemisaikataulua.

Toiminnanharjoittajan on päivitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma vastaamaan kaivannaisjätealuetta KL1 koskevia lainvoimaisia päätöksiä ja kaivannaisjäteasetuksen vaatimuksia. Suunnitelma on toimitettava lupaviranomaiselle hyväksyttäväksi. Hyväksytyä jätehuoltosuunnitelmaa on noudatettava.

Toiminnanharjoittajan on päivitettävä vakuus vastaamaan lupamääräyksessä 1 edellytettyä rakennetta. Esitys vakuudesta on tehtävä 31.12.2026 mennessä.

Sivukivialueella KL1 suljettavien rakennusvaiheiden yksityiskohtaiset rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmat on toimitettava valvontaviranomaiselle hyväksyttäväksi ympäristö- ja vesitalouslupapäätöksen nro 87/2022 lupamääräyksen 6 mukaisesti viimeistään kolme kuukautta ennen niiden rakentamisen aloittamista.

Valvontaviranomainen voi hyväksyä suunnitelmiin toteutuksen kannalta välttämättömiä muutoksia, jotka eivät heikennä rakenteiden toimivuutta ja ympäristönsuojelutasoa tässä päätöksessä määrätystä.

Suotovesialtaan DP8 sijainnin muuttamisessa ja Rajasuon tilapäisen maankaatopaikan toiminta-alueen rajauksen muuttamisessa noudatetaan hakemuksen liitteen 2 sivukivialueen KL1 yleissuunnitelman (31.7.2024) periaatteita ja siihen liitettyjä piirustuksia.

3. Sivukivialueen pinnan kiilaukseen ja kiilatun pinnan tiivistämiseen, mineraalisen tiivistyskerroksen rakentamiseen, LLDPE-kalvon huolelliseen ja asennusolosuhteet huomioivaan oikea-aikaiseen asentamiseen, kalvon saumojen huolelliseen hitsaamiseen, suojageotekstiilien ja salaojamattojen limitykseen, liitosten pitävyyden tarkistamiseen, kalvon suojaamiseen

ulkoiselta rasiukselta ja tiiviskerroksen vaurioiden synnyn estämiseen on kiinnitettävä rakentamisen aikana erityistä huomiota.

Suojageotekstiilin, *mineraalisen tiivistyskerroksen*, LLDPE-kalvon, salaojamaton ja sen yläpuolisten kerrosten asentamisessa on käytettävä menetelmiä, joissa estetään työstä aiheutuvat poikkeamat asennusalueen tasauksessa tai tiivistyksessä.

LLDPE-kalvoa ja salaojamattoa ei saa jättää paikoilleen ilman yläpuolista peittokerrosta tarpeettoman pitkäksi aikaa. Sulan maan aikana tehtävät sulkemisrakenteet on rakennettava kunkin rakentamisalueen osalta kokonaisuudessaan valmiiksi pintamaakerros mukaan lukien ennen loppusyksyn maaperän tai materiaalien jäätymistä aiheuttavia lämpötiloja.

Aiemmin suljetun alueen reunavallin poistaminen ennen sulkemistöiden jatkamista on tehtävä siten, että salaojamatto, LLDPE-kalvo ja suojageotekstiili eivät vaurioidu reunavallia poistettaessa. Mahdolliset vauriot tiivisrakenteessa on korjattava viipymättä ennen rakennustöiden jatkamista reuna-alueella.

Luvanhaltijan on varmistettava, että kaikilla tämän luvan mukaisiin rakennustöihin osallistuvilla tahoilla on tehtävään tarvittava osaaminen ja asiantuntemus työn laadun varmistamiseksi ja että kaikki työmaa-alueella liikkuvat työntekijät on riittävästi tehtävään perehdytetty.

7. Luvanhaltijan on järjestettävä peittorakenteen päätöksen mukaisen toteuttamisen varmistamiseksi työmaalle riippumaton ulkopuolinen laadunvalvonta. Riippumattoman laadunvalvojan on oltava *valvontaviranomaisen* hyväksymä asiantuntijataho, jolla on kyseiseen valvontaan tarvittava osaaminen, kokemus ja koulutus, ja joka ei ole kyseisen kohteen tilaaja, suunnittelija tai toteuttaja. Riippumattoman laadunvalvojan asiantuntemus vastaavien ympäristönsuojelurakenteiden toteuttamisessa tai niiden valvonnassa on oltava yleisesti tunnustettu tai osoitettu.

Riippumattoman laadunvalvojan on havainnoitava työvaiheita työmaalla jokaisena työpäivänä *mineraalisen tiivistyskerroksen*, suojageotekstiilin, LLDPE-kalvon ja salaojamaton asennuksen aikana ja muutoin *valvontaviranomaisen* hyväksymällä tavalla siten, että laadunvalvojan on mahdollista todeta keskeisten työvaiheiden toteuttaminen hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti ja niiden laadunvarmennuksen toimivuus, tarkastaa laadunvalvonnan tulokset, puuttua mahdollisiin epäkohtiin sekä varmistaa, että todetut puutteet ja virheet on korjattu asianmukaisesti.

Ulkopuolisen laadunvalvojan on tarkistettava rakennustöiden alussa, että aiemmin suljetun alueen reunavallin poistaminen ei ole aiheuttanut vaurioita tiivisrakenteeseen, ennen kuin sulkemistöitä jatketaan. Samoin laadunvalvojan on varmistettava, että sivukivialueen pinnan kiilaus ja kiilauksen tiivistys on toteutettu siten, että rakennusalueesta ei aiheudu rakentamisen tai käytön aikana haitallisia pistemäisiä kuormia LLDPE-kalvolle.

Laadunvalvojan havaitsemista poikkeamista, puutteista ja virheistä on ilmoitettava viipymättä *valvontaviranomaiselle*.

Riippumattoman laadunvalvojan on laadittava peittorakenteen rakentamisen laadunvalvonnasta yhteenveto vuosittain, kun sivukivialueen KL1 sulkemiseen liittyvä rakentaminen on kyseiseltä vuodelta päättynyt. Raportin tulee sisältää laadunvalvonnan tulokset, havainnot, todetut poikkeamiset asetetuista vaatimuksista ja laadunvalvontasuunnitelmasta sekä toteutetut toimenpiteet puutteiden ja virheiden korjaamiseksi. Raportti on toimitettava valvontaviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa rakentamistöiden päättymisestä.

10. Sivukivialueen KL1 (*poistettu tekstiä*) peittorakenteen päältä kertyvät puhtaat sade- ja sulamisvedet on johdettava suunnitelman mukaisten laskeutusaltaiden ja imeytyskentän kautta. *Valvontaviranomaisen* hyväksymällä tavalla likaantumattomiksi todetut vedet voidaan johtaa hakemuksen mukaisesti laskeutusaltaista tai imeytyskentältä vesistöön.

11. Sivukivialueella KL1 muodostuvat suotovedet, tiiviin pohjarakenteen alapuolelta kerättävät vedet ja likaantuneet hulevedet on johdettava prosessikiertoon tai vesienkäsittelyyn (*poistettu tekstiä*).

Valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla likaantumattomiksi todetut pohjarakenteen alapuoliset vedet voidaan johtaa vesistöön.

4. Hallinto-oikeus hylkää valittajien oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Perustelut

1. Katselmuksen suorittamista koskeva vaatimus

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 48 §:n 1 momentin mukaan hallintotuomioistuimella voi järjestää asian selvittämiseksi katselmuksen. Katselmuksessa tehdään havaintoja kiinteistöstä, maisemasta, rakennelmasta tai muusta sellaisesta kohteesta, jota ei hankaluudetta voida tuoda tuomioistuimeen.

Kun otetaan huomioon asiakirjoista saatu selvitys ja valituksessa esitetyt seikat, katselmuksen järjestäminen asian selvittämiseksi on tarpeellista.

2. Ennakkoratkaisupyyntö

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaan Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu a) perussopimusten tulkinnasta ja b) unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevyydestä ja tulkinnasta. Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että

kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää Euroopan unionin tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Valittajat ovat valituksessaan pyytäneet hallinto-oikeutta hankkimaan Euroopan unionin tuomioistuimesta ennakkoratkaisun ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan direktiivin, kaivannaisjätedirektiivin, vesiputedirektiivin sekä vaarallisten aineiden lainsäädännön tulkinnasta valituksesta tarkemmin ilmenevistä kysymyksistä.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että velvollisuutta tehdä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklassa tarkoitettu ennakkoratkaisupyyntö ei ole silloin, jos kansallisessa tuomioistuimessa ei esiinny todellista epäilyä unionin tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön soveltamismahdollisuudesta asiaan, tai jos on täysin selvää, miten unionin oikeutta on kyseisessä tilanteessa asianmukaisesti sovellettava.

Valituksessa ei ole esitetty sellaista perustetta eikä asiassa muutoinkaan ole tullut esille sellaista kysymystä, jonka johdosta ennakkoratkaisupyyntöön esittäminen olisi edellä mainittu huomioon ottaen tarpeen.

3. Pääasia

Sovellettavia oikeusohjeita

Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ympäristön pilaantumisen tarkoitetaan sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa: a) terveyshaittaa; b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille; c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista; d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä; e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä; f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle; tai g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus.

Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvilläolovelvollisuus*).

Ympäristönsuojelulain 7 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Toiminnanharjoittajan on rajoitettava toimintansa päästöt ympäristöön ja viemäriverkostoon mahdollisimman vähäisiksi.

Ympäristönsuojelulain 8 §:n mukaan luvanvaraisen toiminnan toiminnanharjoittajan on sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi huolehdittava ja varmistuttava siitä, että: 1) toiminnassa käytetään parasta käyttökelpoista tekniikkaa; 2) energiankäyttö toiminnassa on tehokasta; 3) toiminnasta aiheutuvia päästöjä ja vaikutuksia tarkkaillaan ja niistä sekä toiminnassa käytettävistä raaka-aineista,

polttoaineista ja muista kemikaaleista, toiminnassa syntyvistä jätteistä ja toiminnassa käsitellyistä jätteistä toimitetaan viranomaiselle tarpeellisia tietoja; 4) toiminnanharjoittajan käytettävissä on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus.

Ympäristönsuojelulain 15 §:n 1 momentin mukaan luvanvaraisen toiminnan harjoittajan on ennakolta varauduttava toimiin onnettomuuksien ja muiden poikkeuksellisten tilanteiden estämiseksi ja niiden terveydelle ja ympäristölle haitallisten seurausten rajoittamiseksi.

Saman pykälän 2 momentin mukaan ennalta varautumista varten toiminnanharjoittajan, jonka ympäristöluvan myöntää valtion lupaviranomainen, on laadittava riskinarviointiin perustuva varautumissuunnitelma, varattava tarpeelliset laitteet ja muut varusteet, laadittava toimintaohje, testattava laitteet ja varusteet sekä harjoiteltava toimia onnettomuuksia ja muita poikkeuksellisia tilanteita varten (*ennaltavarautumisvelvollisuus*). Suunnitelman sisältö, laajuus ja tarkkuus määräytyvät toiminnan luonteen perusteella.

Ympäristönsuojelulain 20 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että: 1) menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen (*varovaisuus- ja huolellisuusperiaate*); 2) noudatetaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita eri toimien yhdistelmiä (*ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate*).

Ympäristönsuojelulain 27 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan, josta säädetään liitteen 1 taulukossa 1 (*direktiivilaitos*) ja taulukossa 2, on oltava lupa (*ympäristölupa*). Liitteen 1 taulukon 2 kohdassa 13 e mainitaan kaivannaisjätteen jätealue.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain 19 §:ssä tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointiselostus ja 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 1–5 kohtien mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1

momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitystä.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa.

Ympäristönsuojelulain 53 §:n mukaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan sisältöä arvioitaessa on otettava huomioon: 1) jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentäminen; 2) tuotannossa käytettävien aineiden ja siinä syntyvien jätteiden uudelleen käytön ja hyödyntämisen mahdollisuus; 3) tuotannossa käytettävien aineiden vaarallisuus sekä mahdollisuudet käyttää entistä haitattomampia aineita; 4) päästöjen laatu, määrä ja vaikutus; 5) käytettyjen raaka-aineiden laatu ja kulutus; 6) energian käytön tehokkuus; 7) toiminnan riskien ja onnettomuusvaarojen ennalta ehkäiseminen sekä onnettomuuksien seurausten ehkäiseminen; 8) parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöönottoon vaadittava aika ja toiminnan suunnitellun aloittamisajankohdan merkitys sekä päästöjen ehkäisemisen ja rajoittamisen kustannukset ja hyödyt; 9) vaikutukset ympäristöön; 10) teollisessa mittakaavassa käytössä olevat tuotantomenetelmät ja menetelmät päästöjen hallitsemiseksi; 11) tekniikan ja luonnontieteellisen tiedon kehitys; 12) Euroopan komission ja kansainvälisten toimielinten julkaisemat tiedot parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta.

Ympäristönsuojelulain 59 §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi.

Ympäristönsuojelulain 60 §:n 1 momentin mukaan vakuuden on oltava riittävä 59 §:ssä tarkoitettujen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan

vakuuden on katettava myös kaatopaikan sulkemisen jälkeisestä seurannasta ja tarkkailusta sekä suotovesien ja -kaasujen käsittelystä ja muusta jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta, jollei toiminnanharjoittaja osoita muuta riittäväksi. Kaivannaisjätteen jätealueen vakuuden on katettava myös kustannukset, jotka aiheutuvat jätealueen vaikutusalueella olevan, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa tarkemmin määritetyn maa-alueen kunnostamisesta tyydyttävään tilaan.

Saman pykälän 2 momentin mukaan ympäristöluvassa on määrättävä, että toiminnanharjoittaja kerryttää kaatopaikan, kaivannaisjätteen jätealueen ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuutta siten, että vakuuden määrä vastaa koko ajan mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita toiminnan lopettaminen ja jälkihoito arviointihetkellä aiheuttaisivat.

Ympäristönsuojelulain 62 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta.

Ympäristönsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomainen tai 64 §:n mukaisen suunnitelman hyväksynyt viranomainen voi tarvittaessa muuttaa antamiaan tarkkailumääräyksiä tai hyväksymäänsä suunnitelmaa luvan tai suunnitelman voimassaolosta huolimatta. Muutosta koskeva päätös voidaan tehdä päätöksen tehneen viranomaisen omasta aloitteesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen taikka 186 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön vaatimuksesta. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 96 §:ssä säädetään.

Ympäristönsuojelulain 87 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvan myöntämisestä koskeva päätös määrätään olemaan voimassa toistaiseksi. Se voidaan kuitenkin määrätä olemaan voimassa määräajan toiminnanharjoittajan hakemuksesta tai jos siihen on toiminnan erityisiin ominaisuuksiin, siinä käytetyn tekniikan tai käytettyjen menetelmien uutuuteen tai toiminnan haitallisten vaikutusten arvioinnin vaikeuteen liittyvä painava syy.

Ympäristönsuojelulain 113 §:n 1 momentin mukaan kaivannaistoimintaa koskevassa ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset kaivannaisjätteestä sekä toimintaa koskevasta kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta.

Saman pykälän 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen luvassa on annettava tarpeelliset määräykset jätealueen perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä määräykset suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Ympäristönsuojelulain 114 §:n 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on laadittava siten, että ehkäistään kaivannaisjätteen syntyä ja vähennetään sen haitallisuutta sekä edistetään jätteen hyödyntämistä ja turvallista käsittelyä. Jätehuoltosuunnitelmaan on sisällytettävä tiedot alueen

ympäristöstä, kaivannaisjätteestä, kaivannaisjätteen hyödyntämisestä, kaivannaisjätteen jätealueista, vaikutuksista ympäristöön, toimista ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi, toiminnan tarkkailusta ja toiminnan lopettamiseen liittyvistä toimista. Jätehuoltosuunnitelman tavoitteista ja sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Samanaikaisesti 4 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa on muutettava, jos kaivannaisjätteen määrä tai laatu taikka jätteen loppukäsittelyn tai hyödyntämisen järjestelyt muuttuvat merkittävästi. Tällöin ympäristölupaa on muutettava siten kuin 89 §:ssä säädetään tai ilmoitusta koskevaa päätöstä on tarkistettava. Jos toiminta kuitenkin muuttuu olennaisesti, sovelletaan, mitä 29 §:ssä säädetään.

Ympäristönsuojelulain 115 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on oltava selvillä jätealueesta aiheutuvasta suuronnettomuuden vaarasta sekä huolehdittava jätealueen suunnittelusta, perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta siten, että suuronnettomuudet ehkäistään.

Kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (190/2013, *kaivannaisjäteasetus*) 3 §:n mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman laatimisessa on otettava huomioon, että kaivannaisjätteen fysikaalis-kemialliset muutokset toiminnan aikana arvioidaan eri olosuhteissa (kohta 2). Kaivannaisjäte palautetaan kaivokseen, louhokseen tai aineiden muuhun ottamispaikkaan, jos se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista eikä siitä aiheudu muutoin kiellettyä ympäristön pilaantumista (kohta 3). Kaivannaisjätteen jätealue suunnitellaan ja toteutetaan siten, että se edellyttää mahdollisimman vähän seurantaa, tarkkailua, valvontaa ja hoitoa toiminnan loputtua (kohta 8). Toiminnasta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ehkäistään mahdollisimman tehokkaasti (kohta 9) ja toimintaan liittyvien maanpinnan luonnollisen korkeuden ylittävien kaivannaisjätteen varastojen, kasojen, patojen ja muiden jätealueiden geotekninen vakaus varmistetaan (kohta 10).

Kaivannaisjäteasetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys toiminnassa syntyvistä kaivannaisjätteistä ja niiden ominaisuuksista liitteen 3 mukaisesti; 2) arvio kaivannaisjätteen kokonaismäärästä, kuvaus jätteen hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä tiedot kaivannaisjätteen hyödyntämisestä tyhjässä kaivoksessa tai louhoksessa; 3) selvitys kaivannaisjätteen jätealueesta ja sen ympäristöstä sekä jätealueen luokituksesta suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi tai muuksi kaivannaisjätteen jätealueeksi; 4) kaivannaisjätteen jätealueen luokituksen mukaan joko tiedot suuronnettomuuden torjumiseksi laadituista toimintaperiaatteista, turvallisuusjohtamisjärjestelmästä ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta tai muu selvitys onnettomuusvaaroista; 5) selvitys maaperän, vesistön ja pohjaveden tilasta kaivannaisjätteen jätealueella ja sellaisella lähialueella, johon jätteestä voi aiheutua kuormitusta; 6) tiedot kaivannaisjätteen ja kaivannaisjätteen jätealueen aiheuttamista ympäristövaikutuksista; 7) tiedot maaperän, vesistön, pohjaveden ja ilman pilaantumisen sekä muiden vaikutusten ehkäisemiseksi toteutettavista toimista

toiminnan aikana ja sen päätyttyä; 8) selvitys seurannasta ja tarkkailusta toiminnan aikana ja sen päätyttyä; 9) tiedot toiminnan lopettamisesta, kaivannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä niihin liittyvästä seurannasta ja tarkkailusta.

Kaivannaisjäteasetuksen 7 §:n mukaan kaivannaisjätteen jätealue on perustettava ja sitä on hoidettava siten, että: 1) jätealueesta ei aiheudu maaperän, vesistön, pohjaveden tai ilman pilaantumista eikä muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon alueen sijainti sekä alueen geologiset, hydrologiset, hydrogeologiset ja geotekniset ominaisuudet; 2) jätealueesta ei aiheudu pitkänkään ajan kuluessa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon syntyvä suotovesi ja muu jätevesi sekä eroosio; 3) jätealueen fyysinen vakaus varmistetaan sekä ympäristön pilaantuminen ja maisemahaitta ehkäistään asianmukaisin rakentein ja suunnitelmallisella hoidolla ja ylläpidolla; 4) jätealuetta seurataan ja tarkkaillaan suunnitelmallisesti ja pätevästi sekä ryhdytään tarvittaviin toimiin, jos jätealue ei ole riittävän vakaa tai alueesta aiheutuu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa; 5) jätealueen ja sen ympäristön maaperä tarvittaessa puhdistetaan tai muutoin kunnostetaan; 6) ryhdytään asianmukaisiin toimiin jätealueen käytöstä poistamiseksi ja sen jälkihoidon järjestämiseksi.

Kaivannaisjäteasetuksen 8 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on: 1) arvioitava kaivannaisjätteestä syntyvän suotoveden ja muun jäteveden määrä ja epäpuhtauspitoisuudet sekä määritettävä jätealueen vesitase toiminnan aikana ja sen käytöstä poistamisen jälkeen; 2) ehkäistävä kaivannaisjätteestä aiheutuva maaperän, vesistön ja pohjaveden pilaantuminen sekä suotoveden ja muun jäteveden syntyä ja jätteestä syntyvää kuormitusta vesiin; 3) kerättävä ja käsiteltävä tehokkaasti jätealueelta syntyvä suotovesi ja muu jätevesi; 4) ehkäistävä jätealueen pölyämistä ja kaasupäästöjä ilmaan.

Kaivannaisjäteasetuksen 10 §:n mukaan kaivannaisjätteen jätealuetta koskevan vakuuden määrän arvioinnissa on sen lisäksi, mitä ympäristönsuojelulain 60 §:ssä säädetään, otettava huomioon jätealueen luokitus, sijoitetun jätteen ominaisuudet, maa-alueen tuleva käyttö ja muut liitteessä 5 mainitut seikat. Lisäksi on otettava huomioon, että vakuudella katettavat toimet arvioi tai tekee muu kuin toiminnanharjoittaja tai viranomainen.

Parhaan käyttökelpoisen tekniikan arvioinnissa käytettävät asiakirjat

Euroopan komissio on joulukuussa 2018 julkaissut kaivannaisteollisuuden jätehuollosta annetun direktiivin (2006/21/EY, kaivannaisjätedirektiivi) 21 artiklan 3 kohdan perusteella referenssidokumentin parhaista käyttökelpoisista tekniikoista kaivannaisjätteiden käsittelyssä: ”Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Management of Waste from Extractive Industries, JRC Science for policy report, 2018” (MWEI BREF). Dokumentin luvussa 5, ”Best available techniques (BAT) conclusions” on julkaistu keskeiset parhaat käytännöt ja tekniikat, joita tulisi käyttää kaivannaisjätteiden jätehuollon järjestämisessä.

Ympäristöministeriö on 2.6.2020 julkaissut oppaan vertailuasiakirjan soveltamiseksi (Opas kaivannaisjätteiden hallinnan MWEI BREF - vertailuasiakirjan parhaita käyttökelpoisia tekniikoita koskevien päätelmien soveltamiseen, Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:12).

Kaivannaisjätteiden käsittelyä koskevassa vertailuasiakirjassa on luvussa 8.3 tarkasteltu peittorakenteita koskevaa BAT-päätelmää 38 e ei-pysyvää kaivannaisjätettä sisältäville kaivannaisjätteen sijoitusalueille (läpäisemättömät alhaisen virtaaman kuivapeitot). Sen mukaan rakenne koostuu yleensä kahdesta tai useammasta kerroksesta, jotka voivat koostua:

- karkearakeisesta kerroksesta yhdistettynä vettä läpäisemättömään kerrokseen ja kaivannaisjätteeseen
- kapillaarisen nousun katkaisevasta kerroksesta, joka koostuu joko karkearakeisesta kerroksesta tai karkearakeisten kerrosten välissä olevasta hienorakeisesta maakerroksesta
- tiiviskerroksesta, joka koostuu kahdesta tai useammasta kerroksesta rakeista luonnonmaata (esim. savea, moreenia, lössiä tai bentoniittia)
- geotekstiilistä (maarakennuskankaasta)
- tarvittaessa geosynteettisistä kerroksista (esim. geomembraaneista, geosynteettisistä savikerroksista tai bitumigeomembraaneista); geosynteettinen kerros sijoitetaan yleensä tiiviskerroksen ja salaojakerroksen väliin
- kuivatus-/salaojakerroksesta
- pintamaakerroksesta ja/tai
- rakenteen ylimmäisenä olevasta kasvillisuuskerroksesta.

Rakenteessa käytetyn läpäisemättömän kerroksen vedenjohtavuuden tulee olla $< 10^{-9}$ m/s. Otsikon Sovellettavuus ja soveltamisessa huomioitavat asiat alla on todettu muun muassa, että geosynteettinen kerros sijoitetaan yleensä tiiviskerroksen ja salaojakerroksen väliin. Lisäksi geosynteettisten kerrosten käytössä tulee huomioida, että niiden käyttöikä voi olla rajallinen (50–100 vuotta), ne eivät sovellu jyrkkiin rinteisiin vakavuushaasteiden vuoksi ja happamat olosuhteet tai kationinvaihto voivat heikentää materiaalia. Bentoniittikerrosten käyttö voi olla rajallista kuivassa ilmastossa, jossa bentoniittiin voi muodostua kuivumisrakoilua, tai olosuhteissa, joissa kationinvaihtoreaktiot ovat mahdollisia.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Hakemuksen mukainen toiminta

Terrafame Oy:n Talvivaaran kaivosalue sijaitsee Sotkamon ja Kajaanin kuntien alueella, noin 23 kilometriä Sotkamon keskustasta lounaaseen. Kaivospiirin pinta-ala on noin 60 km². Käytössä olevat tuotantoalueet ovat Kuusilammen avolouhos (noin 140 hehtaaria), primääriliuotusalue (noin 200 hehtaaria), sekundääriliuotusalue lohkot 1–4 (noin 290 hehtaaria), pintamaiden

läjitysalueet (yhteensä noin 190 hehtaaria), kipsisakka-altaat (noin 127 hehtaaria), sivukivialue KL2 (noin 200 hehtaaria) sekä tehdasalue. Lisäksi rakenteilla on sekundääriliuotusalueen lohkot 5–8 (yhteensä noin 310 hehtaaria).

Hakemus koskee rakenteilla olevan sivukivialueen KL1 (yhteensä noin 370 hehtaaria) sulkemista ja peittorakenteiden toteuttamista. Sivukivialueen KL1 perustamista koskevan lainvoimaisen ympäristöluvan perusteella sallittu pinta-ala olisi noin 250 hehtaaria. Sivukivialue KL1 sijoittuu kaivospiirin eteläosaan Kuusilammen avolouhoksen länsipuolelle. Hakemuksen mukaan kaivannaisjätealueelle sijoitettava sivukivi on pääosin mustaliusketta, joka on happoa tuottavaa. Hapon vaikutuksesta sivukivestä vapautuu veteen metalleja ja sulfaattia ja suotoveden pH on alhainen. Sivukivialueen rakennusvaiheet 1–6 otetaan käyttöön ja suljetaan vaiheittain siten, että sulkematta olevan jätealueen laajuus on joka tilanteessa enintään 100 hehtaaria. Rakennusvaiheita ei voida täyttää enimmäistasoon asti ilman, että viereiset rakennusvaiheet on ainakin osittain täytetty.

Sivukivialue suljetaan tiiviillä peittorakenteella, jossa käytetään tiivisrakenteena LLDPE-kalvoa. Kalvon alle tulee kiilauskerros ja suojageotekstiili ja sen päälle rakennetaan kuivatus- ja pintamaakerrokset. Peittorakenteen pinta kasvitetaan.

Kaivannaisjätealueen suotovedet kerätään Kuusilammen avolouhoksen ollessa toiminnassa kahteen DP-altaaseen ja johdetaan edelleen bioliuotuskiertoon tai vesienkäsittelyyn keskuspuhdistamolle tai metallien talteenoton loppuneutraloinnin käsittely-yksikölle. Kuusilammen avolouhoksen toiminnan loputtua mahdollisesti muodostuvat vedet varaudutaan johtamaan Kuusilammen avolouhokseen muodostuvaan louhosjärveen. Peittorakenteen päällä muodostuva pintavalunta ohjataan laskeutusaltaiden ja imeytyskentän kautta luontaisille purkureiteille.

Sivukivialueen KL1 täyttöaikataulu ja sitä kautta sulkemisen aikataulu on yhteydessä Kuusilammen avolouhoksen toiminnan aikatauluun. Rakennusvaiheiden 1–6 ensimmäinen peittorakenne rakennetaan nykyisen arvion mukaan vuonna 2025. Viimeinen vaihe suljetaan viimeistään noin 20 vuoden kuluttua.

Asian käsittely aluehallintovirastossa

Valittaja on vaatinut lupapäätöstä kumottavaksi sillä perusteella, että asia olisi pitänyt käsitellä yhdessä jätealueiden perustamista koskevien lupien ja kaivostoimintaa koskevan lupahakemuksen kanssa.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 29.6.2023 päätöksellään numero 107/2023 myöntänyt Terrafame Oy:lle määräaikaisen ympäristöluvan suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen, sivukivialueen KL1, rakentamiselle ja käytölle ja sivukivialueeseen liittyville muille toiminnoille. Lupapäätöksellä ei ole annettu yksityiskohtaisia lupamääräyksiä siitä, millaisella peittorakenteella ja missä aikataulussa

sivukivialue KL1 on suljettava. Aluehallintovirasto on lupamääräyksellä 36 edellyttänyt luvan saajan jättämään vuoden 2024 loppuun mennessä riskinarvioon ja sulkemisen jälkeiseen pitkän aikavälin vaikutustarkasteluun perustuvan sulkemissuunnitelman, johon on yhdistetty myös sivukivialueen KL1 ja maanläjitysalueen sulkemissuunnitelma ja uusi jätehuoltosuunnitelma.

Terrafame Oy on 16.2.2024 toimittanut Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon hyväksyttäväksi Kuusilammen sivukivialueen KL2 sulkemista ja peittorakenteen hyväksymistä koskevan suunnitelman ja 31.7.2024 sivukivialueen KL1 sulkemista ja peittorakenteen hyväksymistä koskevan suunnitelman. Aluehallintovirasto on ratkaissut kyseiset hakemukset samanaikaisesti erillisillä päätöksillä 18.6.2025. Valituksenalaisella päätöksellä on ratkaistu sivukivialueen KL1 sulkeminen ja peittorakenteen toteuttaminen.

Aluehallintovirasto on käsitellyt kaivostoiminnan jatkamista ja laajentamista sekä sivukivialueen KL2 laajentamista koskevan hakemuksen erillään toiminnan jatkamiseen liittyvän uuden kaivannaisjätealueen KL1 perustamista koskevasta hakemuksesta, ja antanut ensin mainittuja koskien 20.6.2022 päätöksen numero 87/2022. Hallinto-oikeus toteaa, että kaivostoimintaa ja kaivannaisjätealueita koskevien lupa-asioiden käsittelemistä yhdessä on pidettävä perusteltuna, koska kaivannaisjätealueilla on yhteys myös koko kaivostoiminnan lupaan muun muassa sitä kautta, että jätealueilla ja kaivostoiminnalla on yhteinen jätevesien käsittelyjärjestelmä ja sivukivialueelta tuleva kuormitus vaikuttaa olennaisesti toiminnan vesistö päästöihin. Myös korkein hallinto-oikeus on kaivostoiminnan jatkamista koskevassa päätöksessään todennut, että sivukivialueen KL1 lupa on osa Terrafamen kaivoksen kokonaisuutta.

Aluehallintovirasto on käsitellyt kaivannaisjätealuetta KL1 koskevan hakemuksen jätealueen perustamisen ja käytön osalta. Kaivannaisjätealueen lupapäätöksessä ei ole annettu käytöstä poistamista ja jälkihoitoa koskevia määräyksiä vaan edellytetty erillisen hakemuksen tekemistä vuoden 2024 loppuun mennessä.

Hallinto-oikeus katsoo, että kaivannaisjätealueen perustamisen lupaharkinnassa on otettava huomioon jätealueen koko elinkaari. Elinkaariajattelu edellyttää kaivannaisjätealueen käytöstä poistamiseen liittyvien asioiden ratkaisemista keskeisiltä osin jo myönnettäessä lupaa kaivannaisjätealueen perustamiseen ja käyttöön. Tämä ilmenee muun muassa ympäristönsuojelulain 113 §:n 2 momentista, kaivannaisjäteasetuksen 3, 4, 7 ja 8 §:istä ja BREF-asiakirjasta. Sulkemisaikataulu ja sulkemirakenteet vaikuttavat kaivannaisjätealueesta aiheutuviin ympäristövaikutuksiin ja liittyvät kaivannaisjätealueen lupaharkintaan. Peittorakenteella ja pohjarakenteella on katsottava olevan tekninen ja toiminnallinen yhteys vesienhallinnan ja vesienkäsittelyn kautta, minkä vuoksi pohjarakennetta ja peittorakennetta koskevat ratkaisut liittyvät keskeisesti toisiinsa.

Kaivannaisjätealueen toiminnalle myönnettävän ympäristöluvan tulisi ympäristönsuojelulain 52 ja 113 §:ien säännökset huomioon ottaen pitää

sisällään tarpeelliset määräykset muun muassa jätealueen käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta. Tarpeellisia määräyksiä ovat muun ohella määräykset sulkemisen aikataulusta ja peittorakenteesta. Jos kyseisiä määräyksiä on selvitysten myöhemmin tarkentuessa täydennettävä tai muutettava, lupaviranomainen voi muuttaa kaivannaisjätealueelle myönnettyä ympäristölupaa tarvittavilta osin.

Hallinto-oikeus toteaa edellä sanottuun viitaten, että hakemuksessa tarkoitettu ja valituksenalaisella päätöksellä ratkaistu kaivannaisjätealueen sulkeminen ja peittorakenteen toteuttaminen eivät ole ympäristönsuojelulain 27 §:n tarkoittamaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa ympäristöluvanvaraista toimintaa vaan osa ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 e mukaisesti luvanvaraisen kaivannaisjätteen jätealueen ympäristöhaittojen hallintaa. Näin ollen nyt käsittelyssä olevan kaivannaisjätealueen käytöstä poistamista ja jälkihoitoa koskevan erillisen ympäristöluvan luvanmyöntämisedellytysten täyttymistä ja asetettujen lupamääräysten riittävyttä ei voi perustella yksinomaan sillä, että päätöksen mukaisesta toiminnasta ei aiheudu ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaisia ympäristöluvan myöntämisen esteitä.

Kaivannaisjätealueen KL1 perustamista koskeva lupapäätös on ollut valituksenalainen sulkemista koskevaa nyt tarkastelussa olevaa päätöstä annettaessa. Näin ollen kaivannaisjätealueen laajuus, sijoittuminen ja pohjarakenne sekä alueelta muodostuvien suotovesien määrä ja laatu eivät ole olleet lopullisesti tiedossa valituksenalaisesta asiasta aluehallintovirastossa päätettäessä.

Kaivostoiminnan jatkamista, kaivannaisjätealueen KL2 laajentamista ja kaivannaisjätealue KL1 perustamista ja käyttöä koskevat asiat on ratkaistu lainvoimaisesti korkeimman hallinto-oikeuden päätöksillä 12.2.2026 (numerot 366/2026 ja 367/2026). Sulkemista koskevien lupamääräysten puuttuminen perustamista koskevasta lupapäätöksestä 107/2023 on osaltaan vaikuttanut siihen, että hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat rajanneet kaivannaisjätealueen KL1 pinta-alan aluehallintoviraston hyväksymää suppeammaksi. Lisäksi korkein hallinto-oikeus on kaivostoiminnan jatkamista koskevassa ratkaisussaan lisännyt uuden lupahakemuksen jättämiseen liittyvän selvitysvelvoitteen, joka koskee kaivoksen jätealueiden sulkemisen aikataulua.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen nyt käsittelyssä olevaa sulkemista ja peittorakenteita koskevaa päätöstä ei ole mahdollista palauttaa valituksessa vaaditulla tavalla käsiteltäväksi yhdessä kaivannaisjätealueen perustamista ja kaivostoiminnan jatkamista koskevien hakemusten tai kaivostoiminnan jatkamista koskevan hakemuksen kanssa. Hallinto-oikeus on käsitellyt sulkemista ja peittorakennetta koskevan asian ottamalla huomioon, mitä kaivannaisjätealueen KL1 perustamista ja käyttöä sekä kaivostoiminnan jatkamista koskevissa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä on määrätty.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 12.2.2026 huomioon ottaen hallinto-oikeus on selventänyt päätöksen koskevan kaivannaisjätealueen KL1

sulkemista siltä osin ja siinä laajuudessa kuin kaivannaisjätealueen perustaminen ja käyttö on kyseisellä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä sallittu.

Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätösten seurauksena lohkojen 1 ja 4 osalta kaivannaisjätealueen sulkemista koskevaa ympäristölupaa ei voida jättää voimaan tilanteessa, jossa niiden perustamiselle ja käytölle myönnetty ympäristölupa ei ole tullut lainvoimaiseksi.

Lupamääräysten 1, 3 ja 7 muuttaminen

Valittajien mukaan peittorakenne ei ole BAT-periaatteen mukainen eikä peittoratkaisun tulisi perustua muovikalvoihin, joiden kestoikä on rajallinen.

Aluehallintovirasto on hyväksynyt kaivannaisjätealueen KL1 tiivisrakenteeksi hakemuksen mukaisesti 1,5 mm:n LLDPE-kalvon. Kaivannaisjätealueen perustamista koskevassa ympäristölupapäätöksessä numero 107/2023 aluehallintovirasto oli edellyttänyt alueen pohjarakenteeksi yhdistelmäkalvorakennetta, joka koostui bentoniittimatosta ja 2 mm:n HDPE-kalvosta. Vaasan hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat ratkaisuisaan edellyttäneet, että pohjarakenteen on perustuttava kaksoisyhdistelmä rakenteeseen. Korkein hallinto-oikeus on lisäksi edellyttänyt yksityiskohtaisen rakenteen esittämistä lupaviranomaiselle, joka voi selvityksen perusteella muuttaa lupaa.

Vaikka aluehallintoviraston pohjarakenteeksi hyväksymä yksinkertainen yhdistelmä rakenne on sekin ehjänä pysyessään tiivis, rakenne on kaksinkertaisena eristerakenteen toiminnallisen elinkaaren aikana huomattavasti varmempi estämään rikkoontumisen aiheuttamat vuotoriskit. Näin ollen pohjarakenteen vedenläpäisy on muutoksenhaun seurauksena muuttunut vähemmän vettä läpäiseväksi kuin mitä aluehallintovirasto on olettanut peittorakenteesta määrätessään. Tämä jo sinänsä aiheuttaa tarpeen tarkastella uudelleen aluehallintoviraston peittorakenteeksi hyväksymää rakennetta, koska vettä ja happea läpäisevä peittorakenne vesitiiviin pohjarakenteen päällä johtaisi siihen, että suotovesien aktiivisen käsittelyn ja sen seurannan tarve on pitkäaikainen.

Peittorakenteen riittävyttä on tarkasteltava erityisesti jätealueelle läjitetyn kaivannaisjätteen ominaisuuksien perusteella. Tuoreen mustaliuskeen haponmuodostuksen herkkyyttä ja määrää kuvaavan ABA-testin arvo on hakemuksen mukaan noin 0,01–0,08. Happoa tuottavaksi ja vaaralliseksi jätteeksi on luokiteltavissa kaivannaisjäte, jonka hapontuottokyky on ABA-testillä arvioituna alle 1. Kaivannaisjätteestä tehtyjen selvitysten perusteella Terrafamen kaivoksen mustaliuskesivukivi on poikkeuksellisen haitallinen kaivannaisjäte. Ympäristöhaittojen ehkäisyn on lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä perustuttava jätteen ominaisuudet huomioon ottavaan tapauskohtaisen harkintaan. BREF-asiakirjan BAT-päätelmässä 38 e on annettu ohjeistusta ei-pysyvää kaivannaisjätettä sisältävän kaivannaisjätteen sijoitusalueen peittokerrosten suunnittelusta. Siinä esitettyjen

ympäristönsuojelutoimenpiteiden soveltuvuutta ja riittävyyttä nyt käsiteltävänä olevaan kaivannaisjätteeseen on arvioitava ottaen huomioon mustaliuskesivukiven poikkeuksellinen hapontuottokyky ja sivukivessä olevien haitallisten aineiden määrä.

Kaivannaisjätealue KL1 on pinta-alaltaan ja läjitysmäärältään poikkeuksellisen laaja, vaikka sen laajuus on muutoksenhaussa jonkin verran supistunut alkuperäisestä hakemuksesta. Alueen laajuus yhdessä jätteen laadun kanssa korostaa peittorakenteelta edellytettävää tiiveyttä ja pitkäaikaista pysyvyyttä. Yhdistelmä rakenne, jossa muovikalvon lisäksi on myös mineraalinen tiivistyskerros, vähentää pitkän ajan kuluessa hapen ja veden pääsyä jätteeseen ennalta arvioiden oleellisesti paremmin kuin pelkkä kalvorakenne. Kun otetaan huomioon mustaliuskeen haponmuodostuskyvystä yllä lausuttu, kalvorakennetta ei yksistään voi pitää riittävänä ehkäisemään haitallisen suotoveden muodostumista pitkällä aikavälillä. Ennalta arvioiden yhdistelmä rakenne estäisi hapen ja veden pääsyä jätetäyttöön riittävästi myös tilanteessa, jossa muovikalvossa esiintyy vuotoja aiheuttavia vaurioita.

Hallinto-oikeus on muuttanut peittorakennetta koskevaa lupamääräystä 1 siten, että rakenne on toteutettava yhdistelmä rakenteena, jossa on muovikalvon lisäksi vedenläpäisevyydeltään ja paksuudeltaan riittävä mineraalinen tiivistyskerros luonnonmateriaalista, bentoniittimatosta tai näitä ominaisuuksiltaan vastaavasta materiaalista. Ympäristönsuojelulain 52 §:n 3 momentti huomioon ottaen hakijan on esitettävä tarkempi esitys määräyksen mukaisesta rakenteesta lupaviranomaisen hyväksyttäväksi, jolloin lupaviranomainen voi määrätä rakenteesta tarkemmin. Hienoainesmoreenilla tarkoitetaan lupamääräyksessä luonnonmateriaalia, jonka vedenläpäisyarvo K on riittävän alhainen toimiakseen tiivistysrakenteena. Mineraalista tiivistyskerrosta koskevat maininnat on lisäksi lisätty lupamääräykseen 3 ja 7.

Lupamääräyksen 2 muuttaminen

Jätehuoltosuunnitelma

Kaivannaisjätealueen perustamista koskevassa päätöksessä numero 107/2023 on lupamääräyksellä 36 edellytetty sulkemista koskevan suunnitelman yhteydessä esitettäväksi uusi jätehuoltosuunnitelma. Hakemuksen liitteenä 7 on 4.12.2023 päivitetty Terrafame Oy:n kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma. Jätehuoltosuunnitelmaa ei ole päivitetty koskemaan sivukivien jätehuollon nykytilaa tai jätealueiden, kuten hakemuksen kohteena olevan sivukivialueen KL1 sulkemista. Jätehuoltosuunnitelma ei myöskään kaikilta osin täytä kaivannaisjäteasetuksen 3 ja 4 §:issä asetettuja tavoitteita ja vaatimuksia. Esimerkiksi kaivannaisjätteiden vuotuinen määrä, kaivannaisjätteiden vaihtoehtoiset jätehuoltoratkaisut ja haitallisten suotovesien syntymisen estämiseksi toteutettavat toimenpiteet jäävät avoimeksi.

Hallinto-oikeus toteaa, että kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siinä on esitettävä myös sellaiset kaivannaisjätteisiin ja

jätehuoltoon liittyvät muutokset, jotka eivät välttämättä edellytä ympäristöluvan muuttamista ympäristönsuojelulain 29 §:n nojalla.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on edellä todetuista syistä määrätty päivitettäväksi ottaen huomioon rakenteilla oleva sivukivialue KL1, korkeimman hallinto-oikeuden asiasta antama päätös ja valituksenalaisessa lupapäätöksessä edellytetty sivukivialueen KL1 sulkemisen rakenne hallinto-oikeuden siihen tekemine muutoksineen. Jätehuoltosuunnitelma on muutoinkin päivitettävä vastaamaan kaivannaisjätehuollon nykytilannetta ja siinä on kaivannaisjäteasetuksen mukaisesti ja valituksessa vaaditusti arvioitava myös erilaisia jätehuoltovaihtoehtoja.

Vesistövaikutukset ja sulkemisen aikataulu

Valituksessa on vaadittu päätöksen kumoamista muun ohella sillä perusteella, että kaivannaisjätealueen suotovesi aiheuttaa vesistön pilaantumista. Lisäksi on vaadittu väliaikaista peittorakennetta suotovesien määrän vähentämiseksi.

Sivukivialueen KL1 rakentaminen ja käyttö vaikeuttaa koko kaivoksen vesienhallintaa ja aiheuttaa lisäkuormitusta vesistöön. Alueelle loppusijoitettava sivukivi hapettuu nopeasti avoimessa jätetäytössä ja muodostaa haitallisia, ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia suotovesiä. Vaikutuksen suuruuteen ja hallittavuuteen vaikuttaa sivukivialueen peittorakenteen ohella käyttöön otettujen alueiden laajuus ja sulkemisaikataulu.

Terrafame Oy on esittänyt sivukivialueen KL1 perustamista koskevan ympäristölupahakemuksen yhteydessä 14.4.2023 päivitetyn arvion sulkemistoimien etenemisestä kaivosalueella. Sivukivialueen KL2 sulkemisen on esitetty tapahtuvan vuosina 2025–2028 ja sivukivialueen KL1 sulkemisen vuosina 2026–2038. Aluehallintovirasto ei ole valituksenalaisella päätöksellään määrännyt sulkemisaikataulusta. Kaivannaisjätealueen perustamista koskevassa päätöksessä on edellytetty, että sivukivialueella KL1 saa olla avoinna enintään 100 hehtaaria jätealueita kerrallaan.

Hakemuksen mukaan sivukivialueen KL1 sulkeminen toteutettaisiin noin 20 vuoden kuluessa eli arviolta vuoteen 2045 mennessä. Kun otetaan huomioon mustaliuskeen hapontuottoa kuvaava alhainen ABA-arvo, käyttöön otettavat sivukivialueet on peitettävä lopullisesti tai vähintään väliaikaisella peittorakenteella mahdollisimman lyhyessä aikataulussa haitallisten suotovesien muodostumisen vähentämiseksi. Terrafame Oy:n kaivostoiminnassa syntyvän mustaliuskesivukiven hapettumisherkyys on poikkeuksellinen, mikä edellyttää muista Suomessa sijaitsevista metallisulfidikaivosten kaivannaisjätealueista poikkeavaa menettelyä käyttöön otettujen jätealueiden sulkemisaikataulujen osalta. Hallinto-oikeus toteaa, että sivukivialueen KL1 sulkeminen on aloitettava viipymättä ja sen on edettävä nopeassa aikataulussa suotovesikuormituksen vähentämiseksi. Hakemuksessa esitetty sulkemisaikataulu vuoteen 2045 mennessä aiheuttaa vältettävissä olevaa haitallista suotovesikuormitusta eikä sitä voida pitää riittävänä ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi ja haittojen minimoimiseksi.

Aluehallintoviraston olisikin tullut ratkaisussaan määrätä sulkemisaikataulusta nyt tehtyä yksilöidymmin.

Kaivannaisjätealueen KL1 pinta-ala ja tarkka sijainti on jäänyt jossain määrin avoimeksi korkeimman hallinto-oikeuden 12.2.2026 antaman päätöksen jälkeen. Yhtiö on muuttanut aikaisempaa lohkoihin perustunutta hakemustaan rakennusvaiheisiin perustuvaan toteutukseen. Osin tämän seurauksena on jäänyt epäselväksi käyttöönotettavien jätealueiden tarkka sijainti, koko sekä vaiheittain tapahtuvan rakentamisen ja sulkemisen aikataulut. Lisäksi asiassa on otettava huomioon, että sivukiveä tuottavan kaivostoiminnan ympäristöluvan voimassaolo päättyy korkeimman hallinto-oikeuden 12.2.2026 antaman päätöksen numero 366/2026 mukaisesti 30.6.2029. Kyseisellä ajankohdalla voi olla merkitystä myös kaivannaisjätealueen suotovesien vesienkäsittelyn järjestämisessä, kun otetaan huomioon, että kaivannaisjätealueen suotovesille ei ole omaa jätevesien käsittelyjärjestelmää vaan jätevedet johdetaan osittain kaivostoiminnan prosessivesikiertoon. Ympäristövaikutusten hallinnan kannalta on pyrittävä siihen, että ympäristöluvan voimassaolon päättyessä mahdollisimman vähäinen pinta-ala käyttöönotetusta jätealueesta on sulkematta.

Edellä sanotun perusteella hallinto-oikeus on määrännyt lupamääräyksessä 2 luvan saajan esittämään suunnitelman, josta on käytävä ilmi käyttöön otettujen ja otettavien rakennusvaiheiden sijainti, pinta-alat ja sulkemisen vaiheittaisen etenemisen aikataulu. Edellä sivukivialueen KL1 perustamista koskevasta korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta todettu huomioon ottaen rakennusvaiheet on tullut suunnitella ja toteuttaa niin, että rakennettava ja käyttöönotettava alue vastaa riittävällä tavalla perustettavaksi hyväksytyjen sivukivialueen KL1 lohkojen 2, 3, 5 ja 6 pinta-alaa ja sijaintia. Koska sivukivialueen KL2 tarkkailutulokset osoittavat haponmuodostuksen alkavan jo lyhyessä ajassa jätteiden sijoittamisen aloittamisesta jätealueelle, käyttöönotetut rakennusvaiheet on suljettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluessa niiden käyttöönotosta, jotta haitallisten suotovesien muodostuminen vähenee. Suunnitelmassa on lisäksi esitettävä 30.6.2029 mennessä käyttöön otettava alue ja sen sulkemisaikataulu. Lupaviranomainen voi suunnitelman perusteella muuttaa lupaa muun muassa täsmentäen käyttöönotettujen tai käyttöön otettavien rakennusvaiheiden sulkemisaikataulua.

Vakuus

Valituksessa on vaadittu muun muassa asetettua vakuutta korotettavaksi.

Sivukivialueen KL1 sulkemiselle on määrätty vakuus sivukivialueen perustamista koskevan ympäristölupapäätöksen numero 107/2023 lupamääräyksellä 46. Vakuus on määrätty perustuen sulkemisen arvioituun yksikköhintaan 35 euroa/m². Vakuuden määrää ei ole tarkistettu valituksenalaista päätöstä annettaessa, koska muun ohella päätöksessä numero 107/2023 määrättyä sulkemisvakuutta koskeva valituslupahakemus ja valitus on ollut päätöksen antamishetkellä vireillä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Ympäristönsuojelulain mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus muun muassa toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuuden on oltava riittävä ottaen huomioon muun muassa toimintaa varten annettavat määräykset.

Hallinto-oikeus toteaa, että vakuuden määrän on perustuttava sulkemisesta annettuihin määräyksiin ja muun ohella arvioon siitä, kuinka suuria kustannuksia peittorakenteen toteuttaminen ulkopuolisen toimijan toimesta aiheuttaisi. Vakuus on asetettu kaivannaisjätealueen perustamista koskevassa lupapäätöksessä arvioituun yksikköhintaan perustuen tilanteessa, jossa kyseisessä päätöksessä ei ole annettu määräyksiä peittorakennetta koskien. Hallinto-oikeuden annettua tällä päätöksellä peittorakennetta koskevan määräyksen, vakuuden määrän arviointiperusteet ovat muuttuneet ja sen määrä on arvioitava uudelleen ottaen huomioon peittorakenteesta annettu määräys, mikä poikkeaa siitä peittorakennetta koskevasta olettamasta, johon voimassa olevan vakuuden yksikköhinta on perustunut. Vakuuden määrää koskeva esitys on määrätty tehtäväksi samaan määräpäivään mennessä kuin yksityiskohtaista peittorakennetta koskeva suunnitelma.

Suotovesien käsittelyä ja tarkkailua ja sivukivialueen KL1 jälkihoitoa varten on asetettu vakuus päätöksellä numero 107/2023. Vakuutta on pidettävä riittävänä ja vaatimukset vakuuden asettamisesta tai muuttamisesta tältä osin hylätään.

Valituksessa esitetyt vaatimukset vakuuden asettamisesta sivukiven painoon perustuen ja vakuuden määrääminen sivukivien siirtämiselle louhokseen hylätään. Vakuuden määrä arvioidaan lupapäätöksessä hyväksytyyn kaivannaisjätteiden jätehuollon järjestämiseksi tilanteessa, jossa luvansaaja ei kykene huolehtimaan jätehuollosta. Kaivannaisjätehuolto on hyväksytty toteutettavaksi sijoittamalla toiminnassa muodostuvat sivukivet kaivannaisjätealueelle. Kaivannaisjäteasetuksen 10 § ei edellytä vakuutta asetettavaksi vaihtoehtoisten jätehuoltoratkaisujen varmistamiseksi.

Lupamääräyksen 11 muuttaminen

Valituksessa on vaadittu päätöksen kumoamista tai lupamääräysten muuttamista muun muassa sillä perusteella, että kaivannaisjätealueen KL1 sulkemisen jälkeiset ympäristövaikutukset on selvitetty puutteellisesti ja lopettamisen jälkeisten päästöjen ehkäisemiseksi annetut lupamääräykset ovat riittämättömät.

Hakemuksen mukaan Kuusilammen avolouhoksen toiminnan loputtua, sivukivialueella KL1 mahdollisesti muodostuvat suotovedet varaudutaan johtamaan Kuusilammen avolouhokseen muodostuvaan louhosjärveen. Tarkempi suunnitelma suotovesien johtamiseksi Kuusilammen avolouhoksen louhosjärveen laaditaan Kuusilammen avolouhoksen sulkemissuunnittelun yhteydessä. Kuusilammen avolouhoksen sulkemissuunnittelun yhteydessä esitetään myös käytettävät aktiiviset ja passiiviset vesienkäsittelymenetelmät, jotka perustuvat arvioon louhosjärven veden ja yliveden laadusta. Louhosjärven mallia ylläpidetään suunnittelun edetessä siten, että saadaan

käyttöön parhaimmat mahdolliset vesienkäsittelymenetelmät louhosjärveen johdetuille vesille. Kuusilammen avolouhoksen sulkemissuunnittelun yhteydessä arvioidaan ympäristöriskejä louhosjärven vesien vesienkäsittelymenetelmiin liittyen.

Aluehallintovirasto on sallinut lupamääräyksestä 11 tarkemmin ilmenevällä tavalla suotovesien johtamisen Kuusilammen avolouhokseen.

Hallinto-oikeus katsoo, että suotovesien johtamista avolouhokseen koskevat selvitykset ovat olleet riittämättömät asian ratkaisemiseksi. Myös hakemuksessa on todettu, että asiassa esitetään myöhemmin tarkempi suunnitelma suotovesien johtamiseksi louhosjärveen ja tarvittavista vesienkäsittelymenetelmistä.

Hallinto-oikeus on edellä mainituista syistä muuttanut lupamääräystä 11 siten, että suotovedet on toistaiseksi johdettava prosessivesikiertoon tai vesienkäsittelyyn. Vesien johtaminen ja käsittely muulla tavoin ratkaistaan toiminnanharjoittajan myöhemmin esittämän tarkennetun suunnitelman perusteella.

Hylätyt vaatimukset

Valituksessa esitetty vaatimus koskien ympäristövaikutusten arviointimenettelyä hylätään. Kaivannaisjätealueelle KL1 ja toiminnassa muodostuvien jätteiden käsittelylle ja loppusijoittamiselle on tehty ympäristövaikutusten arviointimenettely vuosina 2016–2017 osana Terrafame Oy:n tuotannon jatkamista ja kehittämistä tai vaihtoehtoista sulkemista koskevaa YVA-menettelyä.

Arviointiselostus ja sitä koskeva perusteltu päätelmä ovat olleet liitettynä kaivannaisjätteen jätealueen perustamista koskevaan ympäristölupahakemukseen. Hallinto-oikeus on kaivannaisjätealueen KL1 perustamista koskevassa ratkaisussaan 19.12.2024 numero 1739/2024 lausunut, että tehtyä YVA-menettelyä on pidettävä toiminnassa muodostuvien jätteiden ja niiden vaikutusten arvioinnin osalta kumotun YVA-asetuksen 10 §:n mukaisesti riittävänä, eikä myöskään jätteiden käsittelyn vaihtoehtoja tai niiden sijoittamista ja stabilointia louhokseen ole ollut tarpeen arvioida sen enempää, mitä YVA-selostuksesta ilmenee.

Valituksenalaisessa päätöksessä on ollut kysymys perustetun kaivannaisjätealueen KL1 sulkemisesta ja peittorakenteiden toteuttamisesta. Näin ollen kysymys ei ole sellaisesta ympäristövaikutuksia lisäävästä toiminnan muutoksesta, jonka vuoksi asiassa olisi perusteita edellyttää tehtäväksi ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 3 §:n 1 tai 2 momentin tarkoittama arviointimenettely.

Valituksessa on vaadittu päätöksen kumoamista sillä perusteella, että kaivannaisjätettä koskevat selvitykset ovat puutteelliset. Hallinto-oikeus on edellä todennut hakemukseen liitetyn Terrafame Oy:n kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman olevan puutteellinen. Sivukivialueen KL1 sulkemista

ja peittorakenteita koskevassa ympäristölupahakemuksessa on kuitenkin esitetty riittävät tiedot kaivannaisjätteen laadusta, ominaisuuksista ja arvio suotovesien laadusta sulkemista koskevien lupamääräysten antamiseksi. Selvitykset ovat osoittaneet, että kyseessä on happoa tuottava mustaliuskesivukivi, josta voi aiheutua merkittävää ympäristön pilaantumista. Päätöstä ei ole syytä kumota ja palauttaa jätteiden laadun tarkemmaksi selvittämiseksi.

Valittajat ovat vaatineet lupapäätöksen muuttamista olemaan voimassa koeluontoisena vain lyhyen määräajan. Hallinto-oikeus toteaa, että asiassa on kysymys kaivannaisjätealueesta, jonka määräaikainen ympäristölupa on voimassa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 30.6.2029 saakka. Valituksenalaisella päätöksellä on ratkaistu kyseisen kaivannaisjätealueen käytöstä poistaminen. Jätealueen peittorakenteet tehdään osin sen jälkeen, kun jätteiden sijoittaminen alueelle on päättynyt. Hallinto-oikeus on lupamääräyksessä 2 edellyttänyt tarkemman sulkemisaikataulun esittämistä lupaviranomaiselle. Vaikka sulkeminen on edellytetty tehtäväksi hakemuksessa esitettyä lyhyemmässä aikataulussa, sulkeminen kestää kuitenkin kauemmin kuin mitä valituksessa on luvan voimassaolosta vaadittu. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen asiassa ei ole perusteita muuttaa sulkemista koskevaa ratkaisua olemaan voimassa valituksessa vaaditulla tavalla vain lyhyen määräajan. Valituksenalaisella päätöksellä määrätty ja hallinto-oikeuden muuttama peittorakenne on tarkoitettu pysyväisluonteiseksi peittorakenteeksi, joten päätöstä ei ole senkään johdosta syytä määrätä olemaan voimassa vain lyhyen määräajan.

Tarkkailun puutteellisuutta koskevat vaatimukset hylätään. Tarkkailusta ja raportoinnista annetut lupamääräykset 12–15 ovat riittävät, kun otetaan huomioon valituksenalaisella päätöksellä ratkaistu asia ja valvontaviranomaisella oleva mahdollisuus ympäristönsuojelulain 65 §:n perusteella täydentää tarkkailuohjelmaa luvan voimassaolosta huolimatta. Päätöstä ei toiminnan sijoittuminen huomioon ottaen ole ollut tarpeen muuttaa valituksessa melu- ja pölyvaikutusten osalta esitetyn johdosta.

Terrafame Oy:n kaivostoimintaa ja sen keskeyttämistä koskevat vaatimukset hylätään, koska korkein hallinto-oikeus on antanut kaivostoimintaa sekä jätealueiden KL1 perustamista ja alueen KL2 laajentamista koskevissa asioissa ratkaisunsa 12.2.2026 (päätökset numerot 366/2026 ja 367/2026) eikä tässä kaivannaisjätealueen KL1 käytöstä poistamista ja jälkihoitoa koskevassa asiassa ole käsitelty kaivostoimintaa tai jätealueita koskevia muutoksia.

Vastaavasti siltä osin kuin valittajat ovat vaatineet vesien puhdistusta ja päästörajoja koskevia lupamääräyksiä tiukennettavaksi, hallinto-oikeus toteaa, että valituksenalaisella päätöksessä ei ole käsitelty aluehallintoviraston 20.6.2022 antamassa päätöksessä numero 87/2022 asetettuja vesipäästöjä tai vesien käsittelyä koskevia lupamääräyksiä.

Kun otetaan huomioon hakemus ja valituksenalaisella päätöksellä ratkaistut asiat sekä hallinto-oikeuden tekemät muutokset ja lisäykset päätökseen, vaatimus päätöksen kumoamisesta ja asian palauttamisesta sekä vesilain

mukaisen intressivertailun toteuttamisesta hylätään. Valituksenalaisella päätöksellä ei ole annettu vesilain mukaista lupaa eikä vesilain mukainen intressivertailu ole siten ollut tarpeen. Kaivannaisjätteen laadusta ja muista kaivannaisjätealueen käytöstä poistamiseen ja jälkihoitoon liittyvistä seikoista esitettyä selvitystä on pidettävä riittävänä lupaharkinnan tekemiseksi ja tarpeellisen peittorakenteen määräämiseksi.

Kun otetaan huomioon, että sulkemistoimien aloittaminen viivytyksettä on ympäristön kannalta tarpeen, ja kun luvan saaja on hallinto-oikeudelle täytäntöönpanon kieltämistä koskevasta vaatimuksesta antamassaan vastineessa todennut, että peittorakennetta voidaan tarvittaessa myöhemmin muuttaa muutoksenhaussa edellytettävällä tavalla, aluehallintoviraston päätöksen mukaista oikeutta toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta ei ole ollut tarpeen kumota tai toimintaa keskeyttää.

Lopputulema

Aluehallintoviraston päätöstä ei ole syytä kumota ja asiaa palauttaa uudelleen käsiteltäväksi tai enemmän muuttaa valituksessa esitetyn perusteella. Sulkemisesta ja peittorakenteista annetut määräykset täyttävät hallinto-oikeuden muuttamassa muodossa ympäristönsuojelulain ja kaivannaisjäteasetuksen vaatimukset.

Valituksessa ei ole esitetty vaatimuksia valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyjen suotovesialtaan DP8 sijainnin tai Rajasuon tilapäisen maankaatopaikan toiminta-alueen rajauksen muuttamisen osalta, joten näitä koskevilta osin aluehallintoviraston päätöksen lainmukaisuutta ei ole ollut tarpeen arvioida.

4. Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Valittajat ovat valituksessaan vaatineet oikeudenkäyntikulujen korvaamista johtuen viranomaisen ilmeisistä virheistä. Asian laatu ja asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:ssä tarkoitettulla tavalla kohtuutonta, että muutoksenhakijat joutuvat pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Asiassa ei ole perusteita määrätä lupaviranomaista korvaamaan muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikuluja. Vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta on siten hylättävä.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Sotkamon kunnanhallituksen, Sonkajärven kunnanhallituksen ja Kajaanin kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Velvollisuus ilmoittaa päätöksen saamisesta

██████████ on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen kirjelmän allekirjoittaneille.

Ilmoitusvelvollinen on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **13.8.2026**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (04.26).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Reko Vuotila ja Noora Britschgi sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomarit Sauli Viitasaari ja Jaakko Heinolainen. Asian on esitellyt Sauli Viitasaari.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta

Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys ry, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry ja Vesiluonnon puolesta ry. Osoite: [REDACTED]

Terrafame Oy

Asiamies: asianajaja [REDACTED] Asianajotoimisto Castrén & Snellman Oy

Sotkamon kunnanhallitus

Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Sotkamon kunnan ja Kajaanin kaupungin terveydensuojeluviranomainen / Kainuun ympäristöterveyspalvelut, Sotkamon kunta

Kajaanin kaupunginhallitus

Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Sonkajärven kunnanhallitus

Sonkajärven kunnan terveyden- ja ympäristönsuojeluviranomainen / Ympäristöterveyspalvelut ja ympäristönsuojelupalvelut, Iisalmen kaupunki

Lupa- ja valvontavirasto / lupaviranomainen

Lupa- ja valvontavirasto / valvontaviranomainen

Lupa- ja valvontavirasto / yleisen edun valvontayksikkö

Lapin elinvoimakeskus / kalatalousviranomainen

Itä-Suomen elinvoimakeskus / kalatalousviranomainen

Geologian tutkimuskeskus GTK

Säteilyturvakeskus STUK

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES / kaivosviranomainen

Kainuun pelastuslaitos

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi, postiosoite ja muut yhteystiedot mukaan lukien sähköinen tai muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - soveltuvalla tavalla valittajan henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos valituksen toimittaa sähköisenä asiakirjana, sen on saavuttava korkeimmalle hallinto-oikeudelle valitusajan viimeisen päivän aikana. Muulla tavoin toimitetun valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>